

Praktikforskning i socialt arbete

Missbruksvården av unga vuxna vid Helsingfors ungdomsstation

- Ett brukarperspektiv

Jonna Wejberg
Helsingfors universitet
Statsvetenskapliga fakulteten / Institutionen för socialvetenskap
A-klinikstiftelsen / Helsingfors ungdomsstation
Hösten 2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
2 MISSBRUKARVÅRD FÖR UNGA.....	3
2.1 ANORDNANDET AV MISSBRUKARVÅRD	3
2.2 MISSBRUKARVÅRD FÖR UNGA.....	4
2.3 UNGDOMSSTATIONSVERKSAMHET SOM EN DEL AV MISSBRUKARVÅRDEN I FINLAND	6
2.3.1 HELSINGFORS UNGDOMSSTATION	7
3 PRAKTIKFORSKNINGSPROCESSEN VID HELSINGFORS UNGDOMSSTATION	9
3.1 MATERIAL OCH METOD.....	10
3.2 ETISKA ASPEKTER	12
4. DE CENTRALA FORSKNINGRESULTATEN.....	14
4.1 UNGDOMARNAS LIVSSITUATION OCH RELATION TILL RUSMEDEL	14
4.2 UPplevelser om vården	18
4.3 UTVECKLINGSFÖRSLAG	26
4.3.1 Utrymmen	26
4.3.2 Marknadsföring.....	26
4.3.3 Vårdens innehåll.....	27
5 DISKUSSION	30
KÄLLOR	32
1 Statistik.....	34
2 Följebrev för klienter.....	35
3 Kontaktuppgifter för deltagande i intervju	36
4 Informerat samtycke	37
5 Intervjuguide	38

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Statsvetenskapliga fakulteten		Laitos/Institution – Department Institutionen för socialvetenskap	
Tekijä–Författare – Author Jonna Rämö			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Missbrukarvården av unga vuxna vid Helsingfors ungdomsstation - Ett brukarperspektiv			
Oppiaine /Läroämne – Subject Socialt arbete			
Työn laji/Arbetets art – Level Praktikforskning		Aika/Datum – Month and year September 2013	
		Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 32 sidor + 5 bilagor	
Tiivistelmä/Referat – Abstract			
<p>Syftet med denna praktikforskning är att granska hur klienterna (18 –24 åringar), som tar del av vården vid Helsingfors ungdomsstation på grund av sin egen relation till rusmedel, beskriver sin livssituation och relation till rusmedel samt vad de upplever som viktigt och centralt i missbrukarvården vid Helsingfors ungdomsstation. Informanterna som deltog i undersökningen tog del av vården vid ungdomsstationen på frivillig basis.</p> <p>Materialet till undersökningen består av 8 temaintervjuer med ungdomar. Materialet är analyserat med hjälp av innehållsanalys. I resultatet behandlas tre teman; 1) ungdomarnas beskrivning av sin livssituation och relation till rusmedel, 2) ungdomarnas upplevelser om vården vid Helsingfors ungdomsstation samt 3) utvecklingsförslag. Utvecklingsförslagen är indelade i tre underkategorier; utrymmen, marknadsföring och vårdens innehåll.</p> <p>Ungdomarnas beskrivning av sin aktuella livssituation och relation till rusmedel är mycket varierande. En del ungdomar är inne i studie- eller arbetslivet och upplever att de har kontroll över sin rusmedelsanvändning medan rusmedelsanvändningen för en del ungdomar är den definierande faktorn i deras liv. Sysselsättning stiger starkt fram som definierande i ungdomarnas beskrivningar av deras aktuella livssituation. Ungdomarnas upplevelse om vården vid Helsingfors ungdomsstation verkar på basis av resultatet vara positivt. Bland annat ungdomsstationen utrymmen, stämningen vid ungdomsstationen, personalens bemötande, jämställdhet och respekt i vårdrelationen samt möjlighet till öppenhet och ärlighet inom ramen för vården stiger fram som betydelsefulla faktorer i vården. Möjligheten till reflektion med en utomstående uppfattades som viktig av informanterna. Ungdomarna som deltog i undersökningen hade en upplevelse om att de blivit väl bemötta vid ungdomsstationen och att de inte har blivit fördömda utgående från deras livssituation eller handlingar, vilket har lett till att de har öppet kunna berätta om sitt liv. Utvecklingsförslagen som ungdomarna hade kopplade främst till marknadsföringen av ungdomsstationens verksamhet, vilken upplevdes under tillfället vara bristfällig. Utvecklingsförslag framkom även om vårdens innehåll där behov av att utveckla familjearbetet, samt stöd i konkreta saker som hobbyverksamhet framkom. Utvecklingsbehoven i relation till de yttre aspekterna av vården var få och kopplade endast till bjudning av mat och dryck vid ungdomsstationen.</p> <p>Resultatet tyder överlag på att ungdomarna hade en positiv upplevelse av vården vid ungdomsstationen. De positiva beskrivningarna av ungdomsstationens verksamhet kan dels bero på att informanterna som deltog i undersökningen tog del av vården på frivillig basis och kan därmed anses ha upplevt nytta av vården. Resultatet kunde ha varit annorlunda, ifall jag skulle ha haft möjlighet att även nå ungdomar som valt att avsluta vården på grund av missnöjd. Trots detta kom ungdomarna fram med konkreta utvecklingsförslag i vården, vilket uppskattades av personalen vid ungdomsstationen.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Ung vuxen, ung, missbruksproblem, missbrukarvård			

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Sosiaalitieteen laitos	
Tekijä/Författare – Author Jonna Rämö			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Missbrukarvården av unga vuxna vid Helsingfors ungdomsstation - Ett brukarperspektiv			
Oppiaine /Läroämne – Subject Sosiaalityö			
Työn laji/Arbetets art – Level Käytäntötutkimus	Aika/Datum – Month and year Syyskuu 2013	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 32 sivua + 5 liitettä	
Tiivistelmä/Referat – Abstract			
<p>Tämän käytäntötutkimuksen tarkoitus on tarkastella Helsingin nuorisoaseman asiakkaiden kuvauksia elämäntilanteestaan ja päihteidenkäytöstään, sekä heidän näkemyksiään nuorisoaseman toiminnasta ja sen kehittämistarpeista. Tutkimuksen kohderyhmä on 18–24 -vuotiaat nuoret, jotka ovat hakeutuneet nuorisoasemalle oman päihteidenkäytön vuoksi. Nuoret, jotka osallistuivat tutkimukseen, ottivat osaa nuorisoaseman toimintaan omasta tahdostaan.</p> <p>Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta teema haastattelusta nuorisoaseman asiakkaiden kanssa. Aineisto on analysoitu sisällön analyysin keinoin. Tulokset on jaettu kolmeen teemaan; nuorten kuvaukset elämäntilanteestaan ja päihteidenkäytöstään, nuorten kokemukset ja näkemykset nuorisoaseman toiminnasta sekä kehittämis ehdotukset. Kehittämis ehdotukset ovat jaoteltu kolmeen alaryhmään; ulkoiset puitteet, nuorisoaseman toiminnan markkinointi sekä hoidon sisältö.</p> <p>Tulokset osoittavat, että nuorten kuvaukset elämäntilanteestaan ja suhteestaan päihteisiin ovat hyvin erilaisia. Osa nuorista opiskelee tai on työelämässä ja kokevat päihteidenkäytön hallittuna. Osa nuorista kuvaa päihteidenkäytön olevan heidän elämää määrittävä ja ohjaava tekijä. Työllisyyteen tai opiskeluihin liittyvät seikat nousevat nuorten elämän kuvauksissa keskeiseksi tekijäksi.</p> <p>Nuorten kokemukset Helsingin nuorisoaseman toiminnasta vaikuttavat tulosten valossa positiivisilta. Tulokset osoittavat, että mm. nuorisoaseman tilat, tunnelma, henkilökunnan tapa kohdata nuoret, tasavertaisuus ja kunnioitus hoitosuhteessa sekä mahdollisuus avoimeen ja rehelliseen keskusteluun koetaan asiakkaiden parissa merkitykselliseksi. Myös mahdollisuus oman elämän pohtimiseen ulkopuolisen kanssa koetaan merkitykselliseksi asiakkaiden keskuudessa. Tulosten pohjalta voidaan todeta, että tutkimukseen osallistuneiden nuorten kokemus oli, että heidät on kohdattu hyvin nuorisoasemalla ja että he ovat voineet avoimesti kertoa elämäntilanteistaan ja teoistaan tulematta tuomituksi, joka on vaikuttanut myönteisesti heidän mahdollisuuteensa kertoa asioistaan hoidon yhteydessä. Nuorten näkemyksen kehittämistarpeista liittyivät nuorisoaseman mainontaan, joka koettiin puutteelliseksi. Hoidon sisällön kehittämistarpeet liittyivät perhetyöhön sekä konkreettisten asioiden tuen tarpeisiin, kuten mielekkään harrastustoiminnan löytymiseen. Kehittämis ehdotukset suhteessa ulkoiisiin puitteisiin liittyivät nuorisoaseman tiloissa tarjottavaan syömiseen ja juomiseen.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että nuoret ovat erittäin tyytyväisiä nuorisoaseman toimintaan. Myönteiset kuvaukset nuorisoaseman toiminnasta voivat osittain johtua siitä, että nuoret, jotka osallistuivat tutkimukseen, osallistuivat hoitoon vapaaehtoisesti. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat kokeneet toiminnan hyväksi ja päättäneet jatkaa hoitoaan. Tästä huolimatta nuoret toivat esiin konkreettisia kehittämis ehdotuksia, joka mahdollistaa nuorisoaseman toiminnan kehittämisen. Tulokset olisivat voineet näyttää erilaiselta, mikäli tutkimukseen olisi osallistunut myös nuoria, jotka ovat olleet tyytymättömiä palveluihin ja lopettaneet hoidon nuorisoasemalla.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Nuori aikuinen, nuori, päihdeongelma, päihdehoito			

1 INLEDNING

I denna undersökning har jag studerat värden av unga vuxna missbrukare vid Helsingfors ungdomsstation ur ett brukarperspektiv. I denna undersökning har jag fokuserat på unga vuxna i åldern 18-24. Jag utgår från en syn på att människan inte direkt efter ungdomstiden går in i vuxenlivet. Bland annat Anneli Pohjola (2009, 23) samt Sinikka Aapola och Kaisa Ketokivi (2005, 9–10) lyfter fram att övergången från ungdomstiden till vuxenlivet har ändrats genom samhällsförändring. Aapola och Ketokivi påpekar att ungdomar påverkas stort av förändringar i samhälleliga och sociala institutioner, som utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Detta kan anses ha påverkat att ungdomstiden och vägen in i vuxenlivet har blivit längre. En faktor som vidare kan ha påverkat att definitionen av ungdomstiden har blivit svårare är att de statusar som kännetecknar vuxenlivet, som t.ex. självständighet, utbildning och grundande av familj har blivit mindre stadigvarande. Vidare har nya kriterier, som mental mogenhet och självständighet blivit allt viktigare kriterier för vuxenlivet. Detta kan dels ses som ett resultat av det starka individ fokus som råder i samhället. Individer krävs kapacitet att göra rätta val och bära ansvar över valen i sitt eget liv. (Aapola&Ketokivi 2005, 19–21) Förbehållet för vuxenlivet kan därmed anses ha förändrats och består i dagens samhälle av mer än myndighet enligt lagstiftning.

Inom utvecklingspsykologin talar man om adolescens som ett särskilt utvecklingsstadium mellan ungdomstiden och vuxenlivet. Bland annat Menfors (2012, 460) beskriver adolescensen som den utvecklingsperiod som påbörjas vid puberteten och avslutas när personen går in i vuxenlivet. Adolescensen kännetecknas av en känslomässig och psykologisk utveckling, där var puberteten utgörs av den kroppsliga utveckling som personen genomgår. Ungdomstiden kan ses som en speciellt känslig och stormig tidsperiod i livet, då unga kan vara i behov av särskilt stöd.

Ungdomstiden kan även anses vara ett sensitivt livsskede, då människan går igenom mycket förändringar. Ungdomstiden är även den period i livet då man oftast börjar testa alkohol och droger. Sven-Eric Albörn och Claudia Fahlke (2012, 229) påpekar att den mest intensiva alkoholanvändningen under människan livscykel sker under tonåren. Under denna livsperiod kommer människor oftast för första gången i kontakt med narkotika som ofta är ett resultat av nyfikenhet samt kamratgruppens påverkan och möjliga tryck.

Alkohol är vid sidan av nikotin det mest använda rusmedlet bland ungdomar. Testning av alkohol börjar oftast i ca 13 års ålder. Alkoholanvändningen ökar ofta under ungdomstiden och är som högst

när ungdomen är 20-25 år. Enligt Partanen et al (2010,18) förekommer rusmedelsstörningar betydligt mer hos vissa människogrupper, av vilka unga vuxna är en kategori. De påpekar även att unga vuxnas rusmedelsstörningar ofta har samband med arbetslöshet och låg utbildningsnivå.

Alborn & Fahlke lyfter fram att alkoholvanorna bland ungdomarna kan vara mycket farliga, till och med livshotande. Efter ungdomstidens experimentfas i relation till rusmedel går de flesta in i vuxenlivet med måttligt rusmedelsbruk. En del ungdomar kan dock utveckla allvarliga beroendeproblem redan under tonåren. (Alborn & Fahlke 2012, 233–234) Rusmedelsanvändningen, speciellt användningen av narkotika i Finland har enligt Pekka Hakkarainen och Mikko Salasuo (2007) inte vuxit efter 2000 talets början. Man kunde påstå att testning och användningen av narkotika har minskat under den senaste tiden. Förändringen i rusmedelsanvändning bland ungdomar kan enligt Hakkarainen & Salasuo dels förklaras med förändringar i ungdomskulturen. Dagens ungdomar anses vara mindre intresserade av narkotika, alkohol samt tobak. Skolundersökningen av THL från 2010 visar dock att testningen av olagliga droger har ökat bland ungdomar. Även ungdomars alltmer accepterade relation till bland annat cannabis är en mycket aktuell fråga inom samhällsdiskussionen även i Finland som lyfts fram bland annat av Irti Huumeista ry (2010).

I Finland ansvarar varje kommun för anordnandet av missbrukartjänster för sina invånare enligt behov. I Helsingfors finns det specialiserad missbrukarvård för unga och unga vuxna i form av ungdomsstationsverksamhet.

Jag har personligen för första gången kommit i kontakt med missbrukarvården för ungdomar under våren 2012, då jag praktiserade vid Helsingfors ungdomsstation. Helsingfors ungdomsstation är en öppenvårdsenhet inom missbrukarvården som producerar tjänster för 18-23 åringar och deras anhöriga i Helsingfors. Innan organisationsförändringen som trädde i kraft från och med 1.1.2013 ansvarade Helsingfors ungdomsstation för öppenvården av alla under 23 åringar som var bosatta i södra och västra Helsingfors. Organisationsförändringen innebar en sammanslagning av social och hälsovårdsnämnderna till en gemensam social- och hälsovårds nämnd.

I samband med organisationsförändringen omorganiserades flera olika tjänster inom området som en följd av de nya servicekategorierna som bildades inom nya nämnden. Ungdomsstationsverksamheten placerades under enheten för familje- och socialtjänster, där ungdomstjänsterna definieras som en skild service enhet. Ungdomsstationsverksamheten ändrades så att Helsingfors egna enheter, norra och östra ungdomsstationerna nu ansvarar för vården av 13-18 åriga med rusmedels relaterade problem och vården av 18-23 åriga i hela Helsingfors sker på

Helsingfors ungdomsstation som upprätthålls av A-klinikstiftelsen. (Helsingfors stad, 2013) Förändringen har organisatoriskt sätt varit stor och den har medfört konkreta förändringar för klienterna. Omorganiseringen är ännu inte slutförd i och med att det inte finns en klar plan över hur öppna missbrukarvården för unga vuxna i framtiden kommer att organiseras. A-klinikstiftelsen har gjort ett kontrakt över affärsöverlåtelse över Helsingfors ungdomsstation med Helsingfors stad, men detaljerna över detta är ännu oklara. Genom denna undersökning strävar jag till att lyfta fram unga vuxnas syn på vad som för dem varit fungerande i vården vid ungdomsstationen, samt hur de själv upplever att vården kunde utvecklas för att bättre besvara deras behov. Fokus i undersökningen ligger därmed i att lyfta fram ungdomarnas röst och deras unika upplevelser om vården vid Helsingfors ungdomsstation.

2 MISSBRUKARVÅRD FÖR UNGA

I detta kapitel kommer jag att presentera lagstiftning och teoretiska grunder för anordnandet av missbrukarvård för ungdomar. Fokus ligger i att granska särdragen i missbrukarvården av just unga vuxna, som en speciell klientgrupp inom missbrukarvården. I slutet av kapitlet kommer jag att presentera ungdomsstationsverksamheten i Finland som i stor utsträckning har ansvarat för missbrukarvården av ungdomar specifikt. I samband med presentationen av ungdomsstationsverksamheten presenterar jag även Helsingfors ungdomsstation och dess verksamhet.

2.1 ANORDNANDET AV MISSBRUKARVÅRD

I Finland styr Lagen om missbrukarvård (41/1986) anordnandet av missbrukarvård. Lagen har trätt i kraft 17.1 1986 och är således rätt så gammal. Syftet med missbrukarvården är att förebygga och minska missbruksproblem bland befolkningen och de sociala olägenheter och hälsoproblem som är förknippade med missbruk. Målsättningen är även att främja missbrukares och närstående personers funktionsförmåga och säkerhet. Detta är fastställt i 1 § i lagen om missbrukarvård. I 2 § fastställs alkoholdrycker och andra berusningsframkallande ämnen som rusmedel.

Ansvaret för anordnande av missbruksvård i Finland tillhör kommunerna, där socialvårdsnämnderna ansvarar för socialvården och hälsovårdsnämnderna för hälsovården. Vården och vårdens innehåll skall motsvara behovet av dessa tjänster i kommunen. (Lag om missbrukarvård 3§). Missbruksvården i Finland siktar i första hand på att producera

öppenvårdstjänster som skall vara lätt tillgängliga, flexibla och mångsidiga. (Lag om missbrukarvård 6§) I lagens 8§ fastställs de centrala principerna av missbruksvården i Finland. Missbrukstjänsterna skall anordnas så, att det är möjligt att söka sig till vård på eget initiativ. Arbetet skall stöda klienten att klara sig självständigt. Verksamheten skall i första hand utgå ifrån det som kan anses vara bäst för klienten med missbruksproblem samt deras närstående personer. Förutom detta skall tjänsterna ska vara av konfidentiell karaktär.

2.2 MISSBRUKARVÅRD FÖR UNGA

Som det redan tidigare framkommit kan ungdomstiden ses som ett speciellt sensitivt livsskede då ungdomen går igenom mycket. Största delen av ungdomar växer upp och utvecklas utan större problem, medan en liten del unga redan under tidig ålder kan ha svårigheter på vissa livsområden. Under den senaste tiden har ungdomars marginalisering upptagit ett stort utrymme inom samhällsdiskussionen som är en viktig aspekt även i relation till unga missbrukare. Detta kan anses vara viktigt eftersom extrem rusmedelsanvändning utgör en stor risk för marginalisering och utslagning även bland ungdomar. Enligt Sanna Väyrynen (2007, 107, 109) är ungdomars narkotika användning en faktor som vuxna i det Finländska samhället ser som mycket allvarligt och oroväckande. På samhällsplan har man strävat till att göra olika ingripanden då ungdomen anses med sitt eget beteende hota sina gynnsamma uppväxtförhållanden, sin utveckling och sin hälsa. Myndigheter har skyldighet att sträva till att trygga ungdomens uppväxt och utveckling i enlighet med barnskyddslagen 2007. Genom ingripanden strävar man till att skydda ungdomen från skada till följd av narkotika användning samt förhindra marginalisering och utslagning från samhället. (Väyrynen 2007, 107,109) Strävan med dessa åtgärder är att hjälpa ungdomen i ett så tidigt skede som möjligt för att minska risken för att problemen blir mera allvarliga och långvariga.

Missbrukarvården för ungdomar borde enligt Lönnqvist & Marttunen (2001) påbörjas i ett så tidigt skede som möjligt. De påpekar att det är betydelsefullt att föra på tal och erbjuda hjälp åt ungdomar som använder mycket rusmedel, eller som har ett missbruksproblem i ett så tidigt skede som möjligt. Det är också viktigt, att vården är tillgänglig med låg tröskel, och att kravet på graden av missbruksproblem inte är hög för att kunna få vård. Missbruksvårdens drag, som en låg tröskel verksamhet, borde enligt Mäkelä et.al (2005, 13) vara en normalitet istället för en strävan. Prioriteringskraven som trycker på även inom missbrukarvården verkar ha haft den inverkan att detta krav inte uppfylls. Även det att problemen bland missbrukande befolkningen har blivit större och mer omfattande, spelar en betydelsefull roll i hur den existerande vården och egentliga

vårdbehovet möts. Detta har i sin tur lett till att vården inte har klarat av att hålla sig med i utvecklingen för att kunna besvara efterfrågan.

Förutom det tidiga ingripandet anser Lönnqvist & Marttunen (2001) att kontinuitet i vården är viktigt i arbete med ungdomar som har missbruksproblem. Menfors (2012, 460) påpekar att ungdomar själv kan ha svårt att se sin situation konsekvent utan situationen och synen på sin situation kan variera stort i tid. Kontinuerliga vård-förhållanden ökar möjligheten att se och beakta utveckling i ungdomens sätt att reflektera över sin situation i vården. En heltäckande förståelse för ungdomen och hennes livssituation är även en viktig del av vården.

Under ungdomstiden utvecklas individens mentaliseringsförmåga som enligt Menfors (2012, 460–464) är en viktig aspekt som särskiljer ungdomar från barn och vuxna. Med mentalisering menas en individs möjlighet och kunskap till att begripa andra människors handlingar genom att ta hänsyn till mentala avsikter som ligger bakom handlingarna. Dessa mentala avsikter kan bestå av bland annat tankar, önsknings, impulser och föreställningar. Mentaliseringsförmågan möjliggör att människan kan ta perspektiv och beskriva upplevelser utgående från andra människors perspektiv.

I och med att ungdomars mentaliseringsförmåga ännu är under utveckling måste kraven på ungdomar enligt Menfors anpassas enligt deras kapacitet att förstå och sätta sig in i olika situationer och sammanhang. I och med att ungdomars mentaliseringsförmåga är under utveckling, menar Menfors att ansvaret av förståelsen och situationer måste delas mellan unga och personer som jobbar med ungdomar. Genom att dela ansvaret över förståelsen av situationen, kan ungdomen utveckla sina reflekterande förmågor samt skapa en realistisk bild av sig själv, sina personliga förmågor och de omständigheter hon lever i. I ett vård-förhållande med unga missbrukare är det viktigt att vårdpersonalen håller uppe ett reflektivt förhållande till intentionerna och målsättningarna för vården. Det är även viktigt att hålla uppe diskussioner som berör hur situationen och målsättningarna ser ut för ungdomens närstående, eftersom unga kan ha svårt att se dessa och dessutom kan ha en mycket annorlunda bild av sig själv och sin situation, än hennes närstående. (Menfors 2012, 460–464)

Betydelsen av förståelse och empati inom missbrukarvården för ungdomar lyfts fram även av Hipp & Kivistö (2009). Dessa faktorer kan anses vara viktiga för ungdomar för att kunna skapa ett tillitsfullt förhållande till vårdpersonalen och för att kunna bli motiverad för deltagandet i vården. Hipp & Kivistö (2009, 192–193) lyfter även fram betydelsen av ett icke stigmatiserande förhållningssätt mot dessa ungdomar. Det hur ungdomen känner att hon har blivit sedd, hörd och förstådd inom missbruksvården som ung person kan ha en stor inverkan på den egna motivationen

även i framtiden. Det är även viktigt att se ungdomen som en individ, en unik person, för att förstå vad rusmedelsanvändningen har betytt för just henne. Detta är också viktigt med tanke på att få ungdomen att bli motiverad till att själv arbeta med sitt beroende och sin rusmedelsanvändning. I arbetet är det viktigt att i samråd med ungdomarna hitta de resurser och faktorer som finns hon ungdomen själv, som kan skydda henne från problematisk rusmedelsanvändning. (Hipp & Kivistö 2009, 195).

I arbete med missbrukande unga vuxna är det även betydelsefullt att ta i betraktande de utvecklingspsykologiska utmaningarna som dessa klienter står inför. Utvecklingskedet under unga vuxenåldern kännetecknas av att ungdomen söker sin plats i relation till sin ursprungsfamilj, sina kompisar och sig själv. Det är viktigt att i vården av unga vuxna missbrukare att även ta i betraktande de problem som rusmedelsanvändningen medfört förutom för ungdomen själv också för hennes anhöriga och hela hennes omgivning, när dessa problem kommit fram. Utöver dessa faktorer lyfter Menfors (2012, 460) fram betydelsen av att ta hänsyn till ungdomens sociala situation vid planeringen och i vården.

2.3 UNGDOMSSTATIONSVERKSAMHET SOM EN DEL AV MISSBRUKARVÅRDEN I FINLAND

Lagen om missbrukarvård styr anordnandet av all missbruksrelaterad vård i Finland. Ungdomar och unga vuxna kan dock ses som en skild klientgrupp inom missbrukarvården i och med de utvecklingsmässiga och livssituationsrelaterade skillnaderna i jämförelse till den vuxna befolkningen. Enligt Jaana Lepistö (2005) ligger fokus i vården av unga missbrukare i enhetlighet med lagen om missbrukarvård på öppenvården. Lepistö påpekar att vården av unga bör vara helhetstäckande och motsvara de särskilda och unika behov som dessa ungdomar har. Hon lyfter även fram betydelsen av att ungdomens utvecklingsstadium beaktas i samband med planering av vården. Ungdomsstationer i Finland har redan i över 40 års tid erbjudit missbrukarvård för ungdomar och deras anhöriga runt om i Finland. Ungdomsstationerna i Finland har enligt Lasse Murto (2000, 7) alltid haft som fokus att erbjuda övergripande stöd- och serviceformer för personer med beroendeproblem. Ungdomsstationsverksamheten har utgått från ett från ett heltäckande närmandesätt till ungdomarnas liv och problem och strävat efter att undgå diagnostisering och klassificering av problem. Tjänsterna på ungdomsstationerna har bestått av uppsökande socialt arbete, personliga vårdförhållanden samt tjänster för familjer och grupper.

Enligt Murto (2000, 7) har ungdomsstationerna genom historien utgått från ett individcentrerat och flexibelt närmandesätt av klienterna. Detta anses vara såväl etiskt som vårdmässigt en hållbar utgångspunkt för vård inom social- och hälsovården. Enligt Murto (2000,7) har ungdomsstationerna kunnat behålla denna individcentrering kvar genom tidens gång, vilket kan igenkännas i att det inte finns ett enhetligt eller slutgiltigt synsätt om klienterna, deras svårigheter, missbruksproblem eller samhället överlag. Fokus ligger därmed i att granska individer och situationer som unika istället för att skapa allmänna definitioner av dessa. I praktiken betyder detta att man accepterar mångfalden i ungdomars liv och problem, som inte kan närmas eller åtgärdas med ett specifikt sätt eller en rätt serviceform. Ungdomsstationsverksamheten har lång baserat sig på en strävan att skapa en kontaktyta till ungas vardag genom ett mindre moraliserande närmandesätt, med fokus på att skapa ett ansvarsfullt, förstående och respektfullt bemötande av klienternas livssituation och utgångsläge. (Murto 2000, 7)

Enligt Hipp & Kivistö (2009,195) är det viktigt att tillsammans med ungdomar hitta de resurser och faktorer inom ungdomen själv, vilka kan anses fungera som skyddsfaktorer för henne i relation till rusmedelsanvändning samt dess möjliga följdproblem. Lika så påpekar Lepistö (2005) att stödande av skyddsfaktorer och minimering av riskfaktorer är betydelsefullt. För att dessa faktorer skall kunna identifieras och tas i beaktande är det viktigt att ständigt evaluera ungdomens situation i sin hela bredd.

2.3.1 HELSINGFORS UNGDOMSSTATION

Ungdomsstationsverksamhet har en lång historia i Finland. Den första formen av verksamhet i denna form grundades i Finland i maj 1967 på Tammerfors A-klinik. Under våren 1970 grundades de första ungdomsstationerna som blev placerade i Helsingfors, Jyväskylä, Tammerfors, Åbo och tjänstområdet i Kymmene. (Murto 2000, 6) Under denna tid var Helsingfors ungdomsstation sammankopplas med Hietalinna- gemenskapen, som numera fungerar vid Järvenpää socialsjukhus. Separationen av dessa två vårdenheter gjordes 1998, varefter Helsingfors ungdomsstation har fungerat som en självständig vårdenhet. (Terävä 2000, 53).

Helsingfors ungdomsstation är en öppenvårdsenhet inom missbruksvården som upprätthålls av A-klinikstiftelsen, som är en riksomfattande organisation som är specialiserad på frågor som relaterar till missbruk och beroendeproblem. Stiftelsen är grundad 1955 och dess strävan är att förbättra ställningen av personer med beroendeproblem och deras anhöriga i samhället, genom att delta i samhällspolitik och producera mångsidiga tjänster för dessa personer. (A-klinikkasäätö, 2008)

A-klinikstiftelsens verksamhet finansieras huvudsakligen av penningautomatföreningen RAY. Flera städer i Finland har dessutom gjort avtal med A-klinikstiftelsen över att organisationen producerar missbruksvård för städernas invånare. (A-klinikkasätiö, 2008) Helsingfors stad har ett gjort ett avtal med A-klinikstiftelsen över att Helsingfors ungdomsstation producerar öppen missbrukarvård för alla 18-24 åriga ungdomar samt deras anhöriga i Helsingfors fram till slutet av 2013. Utöver detta ansvarar Helsingfors ungdomsstation över den svenskspråkiga öppna missbrukarvården i för alla under 24 åriga i Helsingfors.

Ungdomsstationens verksamhetsidé baserar sig på att förebygga och förminska framkomsten av beroendeproblem genom att producera mångsidiga och individuella vårdtjänster för ungdomar som är oroliga för sitt egna, eller en anhörigs rusmedelsanvändning eller spelberoende. Tjänsterna är tillgängliga för ungdomar mellan 18-23, deras föräldrar och anhöriga.

Personalen på ungdomsstationen består av socialterapeuter, sjuksköterskor samt läkare. Förutom grundutbildningen har personalen specialiserat sig på olika terapimetoder, som t.ex. lösningsfokuserad- och resurs centrerad kortterapi, systemisk familjeterapi, psykodynamiskt orienterad ungdomspsykoterapi samt kroppsakupunktur.

Vårstjänsterna på Helsingfors ungdomsstation består av en jourmottagning, 5-punkts öronakupunktur som öppen avgiftningsvård, olika terapigrupper och kurser, samt individuell-, par- och familjeterapi. Ungdomsstationen har även läkartjänster, som är tillgängliga för klienter i samband med annan vård på ungdomsstationen.

För varje klient utarbetas en individuell vårdplan där klientens egna målsättningar och behov tas i beaktande. Läkartjänsterna är användbara vid sidan om annan vård på ungdomsstationen. Tjänsterna baserar sig på frivillighet och förtroende. Tjänsterna är avgiftsfria för klienterna. (Helsingfors ungdomsstation)

Helsingfors ungdomsstation ligger i centrala Helsingfors, i Hagnäs dit det är bra trafikförbindelser från så gott som hela Helsingfors. Utrymmena består av en aula, där det finns flera sittgrupper samt en soffa. Vid en vägg finns ett klädställ som fungerar som ett lopptorg varifrån man kan ta och dit man kan hämta kläder. I aulan bjuds det på vatten. I samband med aulan finns ett kansli, där ungdomsstationens kanslist arbetar. Alla i vårdpersonalen har ett eget arbetsrum på ungdomsstationen. Aulan och rummen är hemtrevligt inredda. Det finns fåtöljer, mattor och stämningsbelysning. Arbetsrummen är inredda av personalen och motsvarar därmed lång deras egen stil och vårdformer som de erbjuder. En anställd, som gör kroppsterapi har t.ex. ett vårdbord i sitt

rum, där klienterna kan ligga under terapisessionerna. De i personalen som erbjuder samtalshjälp har däremot satsat på att rummen är stämmingsfulla, bekväma och hemtrevliga.

Utöver dessa utrymmen finns två större rum, men flera fåtöljer och ett större bord, där större möten, som familjeträffar eller nätverksmöten kan hållas. Ett rum fungerar som akupunkturklinik där det finns bekväma stolar för klienterna att sitta i då de får öronakupunktur. På akupunkturkliniken erbjuds grönt tid under dess uppehållstider. Under uppehållstiderna spelas det lugn musik vid akupunkturkliniken.

3 PRAKTIKFORSKNINGSPROCESSEN VID HELSINGFORS UNGDOMSSTATION

Syftet med denna studie är att lyfta fram ungdomarnas röst och upplevelser om ungdomsstationens verksamhet. Klientgruppen som besöker Helsingfors ungdomsstation är myndiga ungdomar. En del av ungdomarna har sökt sig självmant till ungdomsstationen och en del har blivit hänvisade dit av bland annat arbetsgivare eller polisverket. I dessa fall kan ungdomarna ha ett krav från arbetsgivaren att ta del av vården, för att få behålla sin arbetsplats eller från polisverket för att få tillbaka sitt körkort som man förlorat på grund av rattfylleri. Slutligen gör ungdomen dock själv valet om de tar del av vården eller inte och bär konsekvenserna över sina val.

Verksamheten kategoriseras som en lågtröskelverksamhet vars strävan är att hjälpa ungdomar i svåra livssituationer. Därmed krävs det inte att ungdomarna ska befinna sig i en viss livssituation eller ha problem av en viss grad för att få ta del av vården. Klienterna kan själv definiera sitt vårdbehov i och med att instansen inte strikt har definierat klientelet som är berättigad till vården.

Det är viktigt att få kunskap om vad denna klientgrupp har upplevt är viktigt i vården, samt att få kunskap om hur vården kunde utvecklas på ett sätt som skulle förbättra vården ur klienternas synvinkel. Denna information är viktig för Helsingfors ungdomsstation, som under tillfället är under utveckling i och med de förändringar som organisationsförändringen (1.1.2013) i Helsingfors medförde. Genom att Helsingfors ungdomsstations verksamhet är under stor förändring ansågs det från ungdomsstationens sida som betydelsefullt att samla in kunskap om hur klienterna har upplevt den vård som ungdomsstationen erbjudit. Jag ville i denna undersökning även lyfta fram klienternas syn på hur vården kunde utvecklas till att bättre besvara behoven hos denna klientgrupp. Information av detta slag har inte samlats in vid Helsingfors ungdomsstation under de senaste åren.

Praktikforskning strävar ofta till att synliggöra socialt arbete genom att beskriva dess uttrycksformer och till att evaluera och utveckla arbetet (Julkunen, 2011). Under våren 2013 deltog jag i en kurs om praktikforskning där en del av arbetet var att utföra forskning i praktiken i dialog med själva praktiken och genom handledning från universitetet. Genom denna undersökning har jag strävat till att lyfta fram vad unga vuxna missbrukare upplever att är speciellt viktigt inom missbrukarvården på Helsingfors ungdomsstation. Genom undersökningen har jag även strävat till att lyfta fram unga vuxna missbrukares åsikt om hur vården kunde utvecklas så, att den bättre skulle motsvara behovet hos klienterna samt öka ungdomars vilja att söka sig till vård på grund av missbruksproblem.

Mina forskningsfrågor är:

1. Hur beskriver unga vuxna sin livssituation och sina missbruksproblem?
2. Vad upplever unga vuxna missbrukare att är viktigt i vården som de tagit del av på Helsingfors ungdomsstation?
3. Hur kunde vården utvecklas så att den skulle bättre stöda unga vuxna med missbruksproblem?

Ämnet för denna praktikforskning är aktuellt just nu i och med att missbrukarvården av unga vuxna i Helsingfors är inne i ett brytningsskede. Planeringen kring hur dessa vårdtjänster i framtiden kommer att anordnas är ännu under arbete, vilket betyder att det finns goda möjligheter till att utveckla tjänsterna. Därmed är det viktigt att ta reda på vad klienterna själv är nöjda och missnöjda med i vården. Ett centralt drag i praktikforskningen är enligt Saurama & Julkunen (2009, 294) att behovet av undersökningen stiger fram från det sociala arbetets praktik. I och med att verksamheten på ungdomsstationen nu står inför förändring är verksamheten även viktig att undersöka och utveckla.

3.1 MATERIAL OCH METOD

Materialet för denna praktikforskning består av 9 intervjuer med 8 ungdomar mellan 19–22 år, som besöker Helsingfors ungdomsstation på grund av sin egen rusmedelsanvändning. En ungdom intervjuades två gånger av hennes egen begäran. En del av ungdomarna har sökt sig till ungdomsstationen på grund av att de själv upplevde sin rusmedelsanvändning som problematisk. En del av ungdomarna hade blivit hänvisade till ungdomsstationen från någon annan instans, t.ex. aktörer på tredje sektorn, polisen och anhöriga. Alla ungdomarna gick på ungdomsstationen av egen

vilja. I undersökningen deltog 5 flickor och 3 pojkar. Åldersfördelningen bland informanterna var 19-22 år.

Intervjuerna utfördes vid Helsingfors ungdomsstation under mars – maj 2013. Intervjutiderna varierade från ca 18 minuter till 28 minuter. Efter varje intervju transkriberade jag de inspelade intervjuerna noggrant. Det transkriberade materialet bestod av 98 sidor text, skrivet med Times New Roman, fontstorlek 12, radavstånd 1,5.

Intervjuerna utfördes som temaintervjuer med stöd av en intervjuguide som jag på förhand utarbetat (Bilaga 3). I samband med första intervjun utformades en ny delfråga under temat ”kokemuksia ja näkemyksiä nuorisoseuran toiminnasta” varefter intervjuguiden användes som sådan. Den nya frågan var ” Miten koet tulleeesi kohdatuksi nuorisoseuralla?”. Frågan steg spontant fram i diskussionen med informanten. Med hjälp av denna fråga fick jag information om hur ungdomarna upplevt att de blivit bemötta vid ungdomsstationen.

Materialet till undersökningen analyserades med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys. Enligt Tuomi & Sarajarvi (2002, 93) är innehållsanalys en analysmetod som är en grundanalysmetod som kan användas för så gott som alla material som är av kvalitativt slag. Fokus i kvalitativa innehållsanalyser ligger i att granska materialets innehåll. (Esiasson 2009, 237-238)

Med hjälp av innehållsanalys strävar forskaren till att få fram och tydliggöra innehållsliga kategorier ur ett material som hjälper att skapa en beskrivning av ett specifikt fenomen i en mer allmän och sammansatt form för att sedan kunna dra slutsatser utgående från materialet. Innehållsanalysen kan anses ordna materialet enligt kategorier som framkommer i materialet, vilket lägger krav på forskaren i att dra slutsatser.

När man gör en innehållsanalys är det första steget att omformulera det material man har till skriven text, ifall det inte redan är i sådan form (Denscombe 2009, 203). Självt gjorde jag detta genom att transkribera intervjuerna. Det följande skedet i analysen går ut på att ur materialet plocka ut analysenheter, kategorier som består av ord, meningar eller tankeenheter som är betydelsefulla med tanke på undersökningens frågeställningar och syfte. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 112) Enheterna kan koda i enhetlighet med kategoriernas innehåll (Denscombe 2009, 308). I kodningen sammanställs liknande information från materialet till en grupp som namnges så att den motsvarar innehållet i kategorin. På detta sätt sammanfattas materialet genom att de enskilda delarna underställs en bredare kategori. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 112-113) De kategorier som jag utarbetade ur materialet är de teman som presenteras i resultatet. Kategoriseringen gjorde jag genom att koda in

innehållet i materialet enligt det som framkom i intervjuerna som jag ansåg att var centralt med tanke på undersökningens syfte.

Meningen med detta var att lyfta fram det intressanta som framkom i intervjuerna. Genom kategoriseringen kan man även lyfta fram likheter och olikheter i materialet genom kategoriseringen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112). Efter kategoriseringen sker teoretiseringen av materialet. Redan kategoriseringen kan anses vara en del av analysstadiet. Teoretiseringen kan också ses som begreppsligande av de fenomen man har upptäckt i materialet. Då utvecklar man analysen och gör kopplingar mellan materialet man samlat in och de teoretiska begrepp och slutsatser som de kan förstås och tolkas med. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 114) Detta har jag gjort genom att koppla resultat från tidigare forskningar med det som jag kommit fram till i min egen undersökning. Forskarens strävan är att under hela analysprocessen och resultatredovisningen förstå vilken betydelse fenomenet har för informanterna och att se på fenomenet ur deras perspektiv. (Tuomi&Sarajärvi 2002, 114-115) Jag har med denna undersökning strävat till att förstå hur ungdomarna har upplevt vården vid Helsingfors ungdomsstation.

3.2 ETISKA ASPEKTER

De forskningsetiska aspekterna i praktikforskningen var närvarande under hela undersökningsprocessen. Enligt Kvale & Brinkman (2009, 89) bör vetenskapliga undersökningars syfte vara att skapa gott och att undersökningar bör utträttas på ett sätt som medför informanterna och den undersökta gruppen människor möjligast liten skada. De etiska aspekterna är viktiga att ta i hänsyn redan vid utformandet av forskningsfrågan genom att fundera kring hur undersökningen möjligen kommer att påverka informanterna och klientgruppen som undersöks. Syftet med min praktikforskning är att få fram ungdomars perspektiv och syn om deras erfarenheter och utvecklingsförslag om verksamheten vid Helsingfors ungdomsstation. Strävan med undersökningen är att komma fram med ungdomarnas syn på vad som fungerar och vad som borde utvecklas i vården på ett sätt som kunde utveckla vården så, att ungdomarna skulle få den maximala nyttan av de tjänster som de erbjuds vid ungdomsstationen.

Under processens gång följde jag de forskningsetiska riktlinjerna om frivillighet, delgivning av information, informerat samtycke, anonymitet samt tillförlitlighet (bla. Kvale & Brinkman 2009, 87–89; Kuula, 2006, 102–103). Konkret gjorde jag detta genom att utarbeta ett informationsbrev för ungdomarna, vilket delades ut av personalen (Bilaga 1). Ifall ungdomarna ville delta i undersökningen kunde de lämna sina kontaktuppgifter för överenskommelse om intervjutid åt deras

egna arbetare genom en blankett för kontaktuppgifter (Bilaga 2). Ungdomarna fick själv avgöra om de ville ange sina hela namn, eller endast förnamn i blanketten för kontaktuppgifter. Jag ansåg dock att det var viktigt att jag hade information om vad ungdomarna kallar sig själva för att jag vid behov skulle kunna kontakta rätt person. På basis av kontaktuppgifterna som jag fick via personalen kontaktade jag ungdomarna genom att ringa dem, eller via sms. En del av intervjutiderna kom jag överens om med ungdomarna personligen i samband med att de var på ungdomsstationen för att träffa sina egna arbetare. En del av intervjuerna utfördes direkt efter att de gått med på att delta i undersökningen, ifall att unga själv önskade att intervjun kunde göras genast.

I början av varje intervju försäkrade jag mig om att de unga fått information om undersökningen. Dessutom gick jag igenom informationsbrevet tillsammans med ungdomarna, där den centrala informationen om undersökningens syfte framkom. Utöver detta presenterade jag blanketten om informerat samtycke (Bilaga 3) där undersökningens syfte återigen framkom, liksom det att deltagande i intervjun baserar sig på frivillighet och att intervjuerna kommer att bandas in. Ungdomarna fick även information om att materialet från undersökningarna kommer att användas till både min praktikforskning samt min Pro Gradu avhandling samt att ungdomarna kommer att vara helt anonyma i rapporterna.

Efter att vi tillsammans med ungdomarna gick igenom informationen om undersökningen samt blanketterna frågade jag dem muntligt om de vill delta i undersökningen. Alla informanter svarade jakande. Innan intervjun påbörjades presenterade jag kort teman som under intervjun skulle behandlas utgående från intervjuguiden som jag på förhand lagt upp (Bilaga 4). Jag berättade för ungdomarna att intervjun när som helst kan avbrytas, ifall de så önskar. Blanketten om informerat samtycke bad jag dem att skriva under och lämna in åt mig efter att intervjun är slutförd. På detta sätt försäkrade jag mig om att ungdomarna var villiga att delta i undersökningen med de utlåtanden de under intervjun gett. Alla informanter som deltog i undersökningen lämnade in blanketten om informerat samtycke. Detta tolkade jag som ett godkännande av att delta i intervjun.

Efter slutförandet av intervjun frågade jag om ungdomarna ville få information om resultatet för undersökningarna. Alla ungdomar som deltog i denna undersökning ville få veta resultatet. Två informanter ville att deras egna arbetare skulle muntligt, eller skriftlig ge information om resultatet. En ungdom ville komma på en träff för att diskutera resultatet och de övriga fyra informanterna önskade att jag skulle ringa dem och berätta om resultatet.

4. DE CENTRALA FORSKNINGRESULTATEN

I detta kapitel kommer jag att presentera de centrala resultaten av undersökningen. Resultatet är indelat i tre stora teman som jag utarbetat utgående från innehållet i intervjuerna. Temana följer långt de teman som framkom i min intervjuguide. Det första temat beskriver ungdomarnas syn på sin egen livssituation och sin relation till rusmedel och det andra temat deras upplevelser över vården vid Helsingfors ungdomsstation. Det tredje temat består av ungdomarnas idéer om hur ungdomsstationens verksamhet kunde utvecklas. Utvecklingsförslagen är indelade i tre olika teman som jag identifierat i intervjuerna; utrymmen, marknadsföring och innehållet i vården. Resultatet diskuteras i relation till tidigare forskning om missbrukarvård för unga vuxna.

Jag har valt att i resultatredovisningen hänvisa till alla informanter som ”hon” eller ”ung” för att försäkra mig om att de i resultatredovisningen hålls anonyma. I och med att analysen inte utgår från ett könsspecifikt perspektiv är informanternas kön är inte betydelsefullt i samband med resultatredovisningen.

4.1 UNGDOMARNAS LIVSSITUATION OCH RELATION TILL RUSMEDEL

Resultatet visar att variationen i relation till ungdomarnas aktuella livssituation, bakgrund och relation till rusmedel är stor. De gemensamma faktorerna hos ungdomarna som deltog i undersökningen är att de besöker ungdomsstationen på grund av sitt egen rusmedelsanvändning samt att de tar del av vården på frivilligbasis. I Bilaga 1 har man avläsa statistiskt över hur ungdomar har kommit till ungdomsstationen. På basis av statistiken kan man konstatera att största delen av ungdomarna har endera själv sökt sig till ungdomsstationen eller blivit hänvisade till vård av familj och vänner.

Resultatet visar att ungdomarna i stort beskriver sin livssituation utgående från sysselsättningsaspekter samt boendeformer. Största delen av informanterna bor självständigt på hyra, i barnskyddets stödbostäder eller i ungdomsstiftelsens stödbostäder. En del av ungdomarna bor med sina föräldrar. Flera av ungdomarna beskriver sig själv som självständiga och lyfter inte fram kontexten de lever i när de beskriver sin livssituation.

Flera ungdomar som deltog i undersökningen är under tillfället studerande eller har sökt till någon utbildning som skulle börja från och med hösten 2013. En del av ungdomarna är inne i arbetslivet på heltid, halvtid eller vid sidan om studier. En del är arbetslösa och strävar till att komma in i arbetslivet.

För några ungdomar verkade relationen eller problematiken till rusmedel vara den definierande faktoren av deras livssituation. En ung t.ex. beskriver att hon för tillfället är *”raitistumassapäin oleva narkomaani”*. Personen berättar att beroendeproblemet för tillfället syr hennes liv starkt trots att hon upplever att hon håller på arbetar för att blir fri från droger. Hon berättar även att hon under snart ett års tid har väntat på att få ta del av substitutionsvård. Hon beskriver sin vardag enligt följande:

”joka päivä mä yritän keksii jotain tota tekemistä että tota ei tarveis käyttää päihteitä. Et tota mul on nyt jo melkein kaikki oheis tai oheiskäyttö tota saatu tiputettuu pois, et mä käytän vaan sitä subutexii ja sitäki vaan sen takii et pysyy niinku toimintakyksensä”

Även en annan ung beskriver att livet för tillfället går ut på att återhämta sig från missbruksproblemet. Missbruksproblemet har för en del ungdomar och lett, till att de fallit utanför studie eller arbetslivet. I tidigare undersökning av Partanen et al (2010) framkom det att arbetslöshet och låg utbildningsnivå är vanligare bland ungdomar med missbruksproblem. En annan ung beskriver sin livssituation enligt följande:

”Mä oon tällä hetkellä päihdekuntoutuja, eli en tee mitään. Sain potkut koulusta, joten en o koulussa, enkä töissä, eli vaan kuntoudun”.

Dessa två informanter kommer i intervjuerna fram med att deras relation till rusmedel under tillfället styr deras liv och påverkar deras definition om sig själva. Missbruket och de problem som kopplar till rusmedelsanvändningen påverkar dessa ungdomars vardagliga liv och försvårar deras möjlighet att få fotfäste i studie- eller arbetslivet. Resultatet tyder dock inte på att alla ungdomar som tar del av missbrukarvården för unga vuxna i Helsingfors skulle befinna sig i en sådan situation, vilket dels kan bero på variationen i klienternas livssituationer och relation till rusmedel.

En del ungdomar som deltog i undersökningar har fallit utanför studie och arbetslivet på grund av depressiva symptom snarare än rusmedelsanvändningen. Sysselsättningens betydelse för dessa ungdomar stiger fram som betydelsefullt. Ungdomarna kommer fram med att deras strävan för tillfället är att återigen kunna börja studera eller arbeta i och med att de nu mår bättre. Sysselsättning genom studier och arbete verkar på basis av resultatet vara en normalitet bland ungdomarna. En ung beskriver sin livssituation:

”No täl hetkel mä oon työtön, haen töitä. Hain kouluun. Oon ollu marraskuust asti työttömänä. Mul oli syksyl... tuli sellanen aika paha masennus, ahdistuneisuushäiriö ja sit mä jouduin sen takii lopettaa työt ja sit mä oon ollu siit asti työtön”

En del ungdomar kom i intervjuerna fram med att deras rusmedelsanvändning påverkat livet i den mån, att tappa kontrollen över sitt eget liv. En ungdom, som under intervjutillfället varit efter flera år av häftig narkotika användning varit helnykter under ett halvt års tid och nu igen kommit in i arbetslivet beskriver förändringen i livssituationen och livskontrollen enligt följande:

”Ennen oli aika hektistä ja nyt on aika rauhallista...

...se huumeiden käyttö oli aika hallitsematonta ja se sitten teki koko elämän tosi hallitsemattomaks, että mitä tahansa saatto tapahtua ihan yhtäkkiä.”

Variation i ungdomarnas aktuella rusmedelsanvändning, samt historia i relation till rusmedel är stor. Några av informanterna beskriver att de haft problem med sin alkoholanvändning, som på något sätt blivit ur ungdomarnas synvinkel okontrollerbar, för riklig eller i något avseende skadlig. En del ungdomar upplever att de fortfarande enligt sin egen uppskattning använder för mycket alkohol, trots att de upplever att relationen till rusmedel ändrats sedan de sökt sig till ungdomsstationen. Några ungdomar kommer fram att de dagligen använder droger. Av dessa ungdomar strävar en del till att sluta använda droger medan vissa inte upplever att det dagliga narkotikabruket som problematiskt.

Flera ungdomar kommer fram med att de påbörjat rusmedelsanvändningen i ett tidigt skede av livet, redan under ca 13 års ålder och att rusmedelsanvändningen direkt blivit riklig. I tidigare forskning av Alborn & Fahlke (2012) påbörjas alkoholanvändning ofta just vid 13 års ålder är rikligast mellan 20–25 års åldern.

En del ungdomar beskriver även att de redan vid ung ålder börjat använda alkohol och att de så småningom också övergott till användning av narkotika. En ung beskriver att rusmedelsanvändningen för henne långt utvecklades i enhetlighet med portteorin, enligt vilken användning av lindrig narkotika, som t.ex. cannabis förorsakar ökad risk för att börja använda även starkare droger. Informanten beskriver utvecklingen av missbruksproblemet:

Jonna: "Sä sanoit, eli oot käyttäny huumeita. Onks, millasta se sun huumeiden käyttö on ollu?"

Ung: "Riippuvaista. Et niinkun. Se oli elinehto, että mun oli pakko käyttää... Sit jossain vaiheessa se meni sellaseks et oli pakko käyttää. Sehän meni aika pitkälti porttiteorian mukaan vaik se oli niinku... aatteli et se on ihan huuhaata se porttiteoria, mut sit se oli ihan totta. Et sit 14 vuotiaana alkoholia ja 16 vuotiaana sit pilven polttoo, jonka takia mä tulin nuorisoasemalle sitte alun perin ja sit tota 17 vuotiaana suonensisäisesti bubrenorfiiniä ja silloin tällöin amfetamiinia ja sit sen jälkeen kaikkea, kokeiluja, benstoja ja tällasii"

En annan ung, som under intervjutillfället var 19 år berättar om sin rusmedelsanvändning enligt följande:

"Huumeet mä alotin, siit on koht kaks vuotta" Sen jälkeen mä en oo kyl varmaan ollu selvänä yhtään viikkoa, et paitsi nytte tuli joku ensimmäinen viikko täyteen. Täst on hyvä alottaa.... No mä alotin ekstaasilla. Ja kyl mä nyt sitä ennen käytin alkoholia ihan järjettömiä määriä mut sit mä aloin käyttää ekstaasia ja sit mä käytin sitä. Saatoin olla viis päivää putkeen viikossa sekasin, et se oli tosi runsasta et saatto olla et mä en oikeesti ollu ees viikkoon selvänä. Et se oli silloin rajumpaa mut sit se tasottu ku mä tein päätöksen et mä lopetan ni mä lopetin. Mut sit mä aloin käyttää amfetamiinii tilalta. Et se ei karannu ihan niin pahasti lapasesta mut kyl seki vähäsen lähti..."

Variationen i såväl aktuella livssituationen samt bakgrunden i relation till rusmedel och den aktuella situationen med rusmedelsanvändning är mycket varierande bland informanterna. På basis av de beskrivningar som informanterna till denna undersökning gett över sin livssituation och relation till rusmedel kan man konstatera att gruppen består av ungdomar i stort varierande livssituationer.

Ungdomarnas livssituation och upplevelse av hjälpbehov kan även förändras under vårdtiden vilket kan ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv (bl.a. Menfors, 2012 samt Alborn&Fahlke, 2012) anses vara vanligt för ungdomar under denna ålder. Ungdomen utvecklas och hennes kapacitet att förstå och behandla saker förändras. En ung berättar t.ex. att hennes vård i början koncentrerade sig starkt på nutid och på funderingar över faktorer som kunde stöda ungdomens aktuella livssituation. I och med att hennes livssituation och kapacitet att behandla händelser i hennes liv ändrades vårdens fokus till att gå igenom traumatiska händelser från barndomen. Ständiga evalueringen och vårdens anpassning enligt ungdomens livssituation lyftes fram som viktigt i vården av unga vuxna missbrukare i tidigare forskning av bland annat Lepistö (2005) och Hipp & Kivistö (2009).

Förändringar i vårdens fokus lyftes fram av flera informanter. Ungdomarna berättade att de sökt sig till ungdomsstationen för att få hjälp för konkreta saker, som ångest eller rusmedelsrelaterade problem, men att fokus i vården under vårdtiden blivit alltmer riktad mot mera allmänna frågor som kopplar till ungdomens aktuella livssituation. Detta kan anses tyda på att deras livssituation eller möjlighet att reflektera över sin situation har förändrats förändras under vårdtiden. Förändringar i vårdens målsättning och form tyder på att den utveckling som ungdomen genomgått har tagits i beaktande och vården anpassats enligt detta.

4.2 UPPLEVELSER OM VÅRDEN

Ungdomarna verkade i stort vara nöjda med vården på ungdomsstationen. Som betydelsefullt lyftes fram bland annat vårdens goda tillgänglighet samt ungdomarnas egen möjlighet att definiera sitt vårdbehov samt vårdens längd. En ungdom berättar om detta enligt följande:

”No siis tosi hyvin silleensä, siinä mielessä et tartti vaan niinku tulla ja selittää tilanteen ja niinku sai heti apua et siin meni niinku alle kaks viikkoo mun mielest siit ku tuli päivystykseen ni pääs ekaan terpaiaan ja se on tosi hyvä.”

Ungdom

En annan ungdom berättar om betydelsen av att själv påverka vårdens längd utgående från sin egen upplevelse av vårdbehovet:

”Mun ei perjaattees enää tarveis käydä täällä ja mun työntekijäkin tietää sen, ettei perjaattees tarveis käydä tääl enää, niin mä saan silti käydä täällä. Et mä muistan ku mä kävin nuorena päihdepysäkillä ni siel se meni vähän sillee, et jossain vaihees sut perjaattees potkittiin ulos sieltä koska koettiin et sä et tarvii enää niit palveluita ni mun mielest se on niinku tosi hyvä juttu et mä saan silti käydä...”

Ungdom

Ungdomsstationens centrala läge anses vara positivt av de flesta informanter. Ungdomarna upplever att det är goda trafikförbindelser till ungdomsstationen och att det är lätt att komma dit. En ung lyfter fram att det ibland känns obehagligt att man möter så mycket människor på vägen till och ifrån ungdomsstationen i och med dess centrala läge. Det centrala läget och goda trafikförbindelserna från hela Helsingfors kan anses göra vården fysiskt lätt tillgänglig för ungdomarna.

Utrymmena vid ungdomsstationen upplevs vara bra och hemtrevliga av informanterna. Till hemtrevligheten påverkar det att det finns mattor, fåtöljer och växter. Flera ungdomar kommer fram att de upplever det som positivt att man vid ungdomsstationen har satsat på inredningen. Det att utrymmena är hemtrevliga kan tolkas som en strävan från ungdomsstationens sida att satsa på ungdomarnas trivsel i utrymmena, vilket signalerar respekt för klienterna. Resultatet visar även att det för en del av ungdomarna är betydelsefullt att de inte känner att de kommit till en anstalt eller läkarmottagning då de kommer till ungdomsstationen. En del ungdomar konstaterar däremot att det, hurdana utrymmen vårdstället har, inte spelar någon desto större betydelse för dem. En ung lyfter även fram att hon upplever det som positivt att man på Helsingfors ungdomsstation har mycket lösningsfokuserade planscher och plakat i väntrummet. Ungdomen kommer fram med att hon överlag upplever, att atmosfären vid ungdomsstationen är starkt lösningsfokuserad, vilket enligt henne skiljer sig från en del andra vårdenheter. Hon har lagt märke till att ungdomsstationen inte gör reklam över bland annat injektionsanvisningar, utan för mera reklam över hur man kan komma bort från rusmedelsanvändningen t.ex. genom att annonsera referensstödsgrupper som NA (Nimettömät Narkomaanit) och AA (Anonyymit Alkoholistit).

Faktorer som stiger fram i resultatet som betydelsefulla i vården är bland annat att stämningen på ungdomsstationen är positiv och accepterande, vilket har bidragit till att ungdomarna har upplevt att de kan komma till ungdomsstationen som sig själv och berätta ärligt om sitt liv och sina problem. Stämningen vid ungdomsstationen beskrivs vara god av alla informanter. Bland annat Hipp & Kivistö (2009) lyfter fram betydelsen av förståelse och empati i vården för unga vuxna missbrukare, vilket även kan anses bestå av ett gott bemötande. Ungdomarna som deltog i denna undersökning upplever i stort sett att de blivit väl bemötta vid ungdomsstationen. En ung beskriver att upplevelsen över ett gott bemötande stiger fram genom personalens sätt att vara och förhålla sig till klienterna. En annan ungdom beskriver personalen är närvarande och att de ser ungdomarna som besöker ungdomsstationen. Ett gott bemötande kännetecknas på basis av resultatet även av respektfullt bemötande, vilket innebär att personalen inte anvisar ungdomarna i hur de skall leva.

Relationen till vårdpersonalen förväntas vara jämställd. Respekt visas enligt en ungdom även genom att lyssna på vad ungdomen har att berätta, att ta i beaktande individuella faktorer och inte göra generaliseringar av personen utgående från deras livssituation eller rusmedelsanvändning. Största delen av ungdomarna som deltog i undersökningen beskrev en sådan relation till sin egen arbetare. Upplevelse av att bli sedd, hörd och förstådd inom vården kan enligt Hipp & Kivistö (2009) ha en inverkan på ungdomens möjlighet att fästa sig vid vården samt till motivationen att

arbeta med dessa saker även i framtiden. Även ett icke stigmatiserande förhållningssätt, där individens unika situation tas i beaktande stiger fram som betydelsefullt i tidigare forskning.

En ung berättar om sin erfarenhet över generalisering av hennes livssituation utgående från hennes rusmedelsanvändning vid ungdomsstationen enligt följande:

”Se sano jotain just siitä, että sit se (LSD) voi aiheuttaa aistiharhoja et sä hyppäät parvekkeelta alas, tai jotain semmosta, mikä oli tosi absurdin kuullosta et ku, tai et kaikkien päihteiden vaikutukset ois kaikille samat tai et jotenkin... sen pitäis kohdata se nuori. Et se on just et jos vaikka nuorella on masennusta ni sit sanoo et no hei, voisko se liittyä tähän päihteeseen, et sil on semmosii vaikutuksii, tai jotenki silleen sit sen saa jotenkin sen semmosen niinku tasavertaisuuden tai niinku et ei semmosta: olen asiantuntija, tiedän miten sinuun nämä päihteet vaikuttavat, niinku ja sit ne ei kohtaakaan ees..”

Citatet tyder på att ungdomen upplevde personalens förhållningssätt till det hon berättade som auktoritärt och fördömande utan att ta i beaktande ungdomens egen erfarenhet och unika situation. Personalen som ungdomen syftar till har inte i sin utsaga utgått från ungdomens upplevelse, utan från en generell kunskap om substansen, som ur ungdomens synvinkel tolkades som en predikan eller fördömelse. Ungdomen kommer fram med att personalen i stället kunde ha visat intresse för ungdomens unika upplevelse och erfarenhet över substansen och sedan föra en jämställd diskussion om dess inverkan och dess faror utgående från ungdomens upplevelse.

Personalens positiva bemötande av klienterna verkar på basis av resultatet vara en faktor som bidrar till att ungdomarna har en upplevelse av att de kan berätta ärligt om sitt liv och sina svårigheter vid ungdomsstationen. Möjligheten att kunna tala ärligt och att utgå från sina egna tankar och känslor stiger fram som centralt för att ungdomarna ska kunna ha nytta av vården. Ett kontinuerligt och tillitsfullt vårdförhållande stiger fram som betydelsefullt även i tidigare forskning av Hipp & Kivistö (2009) samt Menfors (2012). Det att ungdomen kan berätta om sitt liv och sina problem öppet och att kontakten till vårdpersonen är god stöder vården och ungdomens motivation i arbetet både nu och i framtiden.

Möjligheten till ärlighet i vårdrelationen uppskattas av ungdomarna. En ung som påbörjat vården på ungdomsstationen berättar att hon under det första året som hon besökte ungdomsstationen strävade till att ge de rätta svaren åt terapeuten och att hon hade svårt att vara ärlig om sin situation, speciellt ifall hennes familj var med på mötena. Familjens oro för ungdomens situation upplevdes av ungdomen som hinder för ärligheten. Informanten kommer fram att hon började få mycket mera ut av mötena på ungdomsstationen efter att hon insåg att hon på ungdomsstationen kan tala om de

tankar, känslor och händelser som hon själv upplever som viktiga att tala om. För att ungdomarna skall kunna vara ärliga för vårdpersonalen, krävs ett tillitsfullt förhållande där ungdomarna inte upplever att de blir fördömda på basis av deras utsagor.

En del av ungdomarna som deltog i undersökningen hade redan innan de kommit till ungdomsstationen tagit del av andra psykosociala vårdformer, som kontakt till skolkuratorer och skolpsykologer samt vårdkontakter till ungdomspsykiatri eller missbrukspsykiatri. En ung kommer fram med att hon har en upplevelse över att hon vid Helsingfors ungdomsstation inte har blivit dömd och blivit ”utkastad”, som från andra ställen. I tidigare undersökningar av bland annat Lönnqvist & Marttunen (2001) och Mäkelä et al (2005) är det viktigt att vård erbjuds med låg tröskel och att det inte finns direkta krav på grad av problem för att få ta del av vården. Även Mäkelä et al (2005) påpekar att missbrukarvården borde fungera enligt lågtröskelprincipen. I intervjuerna framkom det att ungdomarna uppskattar det att de snabbt fått tid till ungdomsstationen och att deras egen syn på sin situation har varit en tillräcklig orsak för att få ta del av vården. Följande diskussion från en intervju med en ungdom beskriver hennes erfarenhet av att ta del av vård, att bli fördömd och om att inte passa in i kriterium av klientel:

Jonna: okei. joo. No onks sul jotain mitä sä haluisit viel sanoo siit et mitä sä aattelet näist palveluist tai niitten kehittämistä?

Ung: ei. Kyl tai no hyvä että mul on ees jotain hoitoo. Et ei mua vaan heitetä pihalle niinku joka paikast.

Jonna: mm. Onks sul paljon sellasii kokemuksii et sut on heitetty pihalle.

Ung: no ei hirveesti mut on kokemuksii siit et mä meen pyytää apuu ja sitte jollain taval tuomitaan ja sit ei pääse hoitoon.

Jonna: mm. Tuntuuks sust et sä voit täällä niinku kertoo sun asioista ja se ei silti johda siihen et sut heitetään pihalle?

Ung: joo tääl. Tää on just kai sellasille tarkotettu jotka on heitetty pihalle jokasest muust paikast...

Jonna: Joo, ja sit sä sanoit et sust tuntuu et tääl ei tuomita?

Ung: Joo.

Jonna: onks se sulle tärkeetä ettei sua tuomita täällä?

Ung: on. joo.

En ung beskriver att hon var från början rädd att komma till ungdomsstationen i och med att hon var orolig över att hon inte heller vig ungdomsstationen skulle få den hjälp hon upplevde sig behöva.

Informanten beskriver att hon under flera års tid sökt hjälp för nedstämdhet och ångest, utan att få hjälp för dessa svårigheter. Hon beskriver att hon sedan första början på ungdomsstationen upplevt att hon nu får den hjälp hon behövt. De faktorer som bidragit till denna upplevelse är främst hennes relation till sin egen vårdare. Vårdförhållandets betydelse och kontinuiteten i förhållandet lyfts fram även i tidigare forskning. Vårdförhållandets kontinuitet möjliggör beaktande av utvecklingen som ungdomen genomgår och ökar på möjligheten till ärlighet. En ungdom lyfter fram att det tar tid innan man känner att man kan berätta för personalen om sig själv och sina erfarenheter, vilket även stöder tidigare forskningsresultat över betydelsen av kontinuitet i vårdförhållandet.

Även möjligheten att få öron akupunktur samt den allmänna stämningen vid ungdomsstationen stiger fram som viktigt i resultatet. En informant lyfter även fram att det för henne var betydelsefullt att hennes egen arbetare sedan första början lade upp gränser för hur hon förväntar sig att ungdomen förhåller sig till hennes arbetare, vilket för ungdomen kändes att anställda gjorde det klart för klienten vad som förväntas av henne och vad som är ok inom ramen för vården. Hon berättar om hennes upplevelse av ungdomsstationen enligt följande:

”Tääl on hyvä ilmapiiri. Ja sit toi akupunktio mikä oli kansa ihan uutta ja hienoo ja sit tietenkkin mun työntekijä, se oli jotenkin niin semmonen jämerä – et nyt hoidetaan kuntoon. Et mul tuli vaan semmonen tunne et nyt mä oon niinku niin oikees paikas”

Man kan konstatera att det har varit betydelsefullt att vårdrelationen har grundat sig på en dialogisk växelverkan mellan klienten och vårdpersonalen. Betydelsen av dialogiskt arbete lyfts fram av bland annat Menfors (2012) som konstaterar att unga vuxna ofta har bristande förmåga att sätta sig in i olika situation och sammanhang eller ta i hänsyn andra människors synvinklar och upplevelser. Genom en dialogisk vårdrelation kan ungdomen utveckla sin reflekterande förmåga och skapa en realistisk bild om sig själv och sin situation.

Det framkommer att ungdomarna upplever det som viktigt att personalen är intresserade över att höra om deras saker. Flera av ungdomarna kommer fram med att vård relationen upplevs som konfidentiell, att de har en upplevelse över att de kan lita på att personalen inte går vidare med saker som de berättat om, samt att personalen inte dömer dem på basis av deras handlingar. Detta kan tolkas som att det för ungdomarna är betydelsefullt att de blir fördömda eller kategoriserade enligt deras situation eller sina handlingar, utan beaktade som de personer de är. En ung beskriver det som för henne är betydelsefullt i vården på ungdomsstationen på följande sätt:

”No käytännös just se et voi ite puhuu ja saa sanoo mistä vaan. Se on yleensä tehty mikä tehty ja sit mä voin, ja sit mun työntekijä yleensä kysyy et milt se sit tuntu ja tälleen ja sit mä voin siitäki avautuu sitte. Mut se on just et pääsee ite, ku ei oo yleensä sellast et kellekkää kaverille hirveesti jaksa mennä vääntää kyyneltä. Se on sillee, et pääsee vaan puhumaan, se se oikeestaan on”

Även det, att mötena utgör en möjlighet att med en utomstående reflektera över sitt eget liv framkommer i resultatet som en viktig faktor i vården för flera informanter. Ungdomarna kommer fram med att reflektionen ger dem möjlighet att se på sitt eget liv ur ett annat perspektiv samt att själv genom att besvara frågor hitta lösningar till problem. En ung beskriver möjligheten till reflektion vid ungdomsstationen enligt följande:

”Tavallaan jotenkin niinku pääsee ittestään ulos. Et jos niinku miettii oman pään sisällä niit asioita ni se on niinku sellasta tynnyrissä elämistä ja sit ne asiat saattaa kasvaa yllättävän isoiks siel pään sisällä. Sellasiks, mitä ne ei oikeesti oo. Ja sitten, kun ne puhuu ääneen ja saa ulos ittestään ni, se jotenkin se niinku taakka niinku puoliintuu ja tulee paljon helpompi olla ja hengittää ja asiat saa oikeet mittasuhteet”

Betydelsen av reflektion med en utomstående kan kopplas till ungdomarnas utvecklande mentaliseringsförmåga, som Menfors (2012) lyfter fram som viktigt att ta i beaktande i arbete med missbrukande unga vuxna. Genom att öva sina reflekterande förmågor kan ungdomarna skapa en mera realistisk bild över sig själv, sin situation och sina möjligheter i livet. Ungdomarna kommer i intervjuerna fram med att reflektionen fört dem framåt i sina egna tankar och funderingar om sitt liv och sin situation.

Ungdomarna berättar att de upplever det som viktigt, att personalen vid ungdomsstationen tror på det som de berättar i samband med vården. Flera av ungdomarna kommer fram med att de har en erfarenhet över att bland annat läkare inte tar på allvar det som de har att berätta, utan dömer direkt det som ungdomarna säger. En ung berättar att hon på ungdomsstationen har blivit hörd. Hon konstaterar även att personalen inte alltid delar samma åsikt, men beskriver det som betydelsefullt att hon alltid av anställda fått en förklaring till varför hon har en annan synvinkel. Detta kan även tolkas som en strävan från personalens sida att upprätthålla en reflekterande fokus i vården, som kan föra ungdomen vidare i sina tankebanor.

Alla ungdomar som deltog i undersökningen delar dock inte denna erfarenhet. En informant lyfter fram att hon upplever att personalen inte tror på henne och att hon inte från ungdomsstationen fått den hjälp mot ångest som hon önskat. Informanten beskriver att hon har en upplevelse över att

personalen enbart är intresserad över att se att hennes drogtest ger negativt resultat men att de inte går med på att hjälpa med att lindra ångesten som hon lider av. Drogtesten som görs vid ungdomsstationen kan anses vara en form av samhälleligt ingripande vars strävan är att skydda individen och omgivningen från risker som narkotika användningen medför (se t.ex. Väyrynen 2007, Lagen om missbrukarvård) Unga personen kommer trots detta fram med att hon upplever ungdomsstationen som ett bra ställe och att hon fortsatt att gå till ungdomsstationen för att få hjälp för ångesten. Informanten upplever att hon är i större behov av läkemedelsbehandling än samtalshjälp, vilket hon upplever att personalen på ungdomsstationen inte uppfattar. Personen i fråga kommer även fram med att hon upplever att hennes situation inte är tillräckligt dålig för att hon skulle bli tagen på allvar. Hon uttrycker detta på följande sätt:

Ung: "Mä just sanoin mun omalle työntekijälle, et pitäiskö olla joku hörhö joka piikittää et sais oikeesti apuu, et saa oikeesti apuu noihin hommiin, et mä en tiä et oonks mä sit perjaattees joku normaali tai joku et ne ei haluu et sillee...."

Jonna: "Onks sul sellanen olo, et niinku sulla on jotenkin liian pienet jutut et sä saisit apua?"

Ung: "Suunnilleen tuntuu siltä tai sillee, et tuntuu et pitäis olla joku rapajuoppo tai kunnon hörhö et sais oikeesti apuaa, et ne kuuntelis sua ja ymmärtäis sua ym. Tai sillee et pitäis täristä täs tuolil et saa oikeesti jotain apuu, tai sillee"

Personen i fråga kommer fram med att hon upplever att ungdomsstationen erbjuder bra service, men att personalen borde i större grad lyssna till ungdomar och förstå dem. Personen har en upplevelse över att man snabbt blir stämplad som missbrukare av läkemedel om man är intresserad av läkemedelsbehandling och att man för starkt betonar beroendeframkallande aspekten i läkemedel.

En annan ung har en motsatt erfarenhet, om att hon inte blivit stämplad i relation till läkemedelsrelaterade ärenden, trots att hon definierar sig själv som missbrukare. Personen i fråga kommer även fram med att en bra kontakt till läkaren på ungdomsstationen har för henne varit betydelsefull. Genom en god relation till läkaren har hon öppet kunna diskutera om sin situation och fundera sig fram till lösningar i vården. Hon beskriver skillnaden i stämplingseffekten som hon upplevt mellan ungdomsstationen och andra vårdinstanser:

"emmä nyt ainakaan oo tullu sillee tuomituks ja sit semmonen ajatus et kuitenkin ollaan päihdeongelmisii ja sitten nää lääkitys asiat. Et joissain paikois on joskus tuntunu silt et kaikki mitä puhuu ni on vaan ihan ku lääkäri ajattelis et mä koitan saada jotain bentsoja vaikka pummittua lääkäriltä. Ni tääl mä jotenki koen et tääl ei sitä tuomitsemista ei tapahdu"

En annan ung fram med att hon upplever att personalen på ungdomsstationen ibland kunde starkare betona och lyfta fram ungdomars problematiska relation till rusmedel, eftersom hon själv upplever att människor som är beroende av någon substans på något sätt romantiserar verkligheten och relation till rusmedlen. Även detta tyder på att reflektionen och personalens ansvar att hålla uppe reflektionen inom vården är betydelsefull (se Menfors 2012). Personen påpekar att betoningen på ungdomsstationen inte ligger i missbruksproblemen som ungdomarna har, vilket hon dels uppfattar som negativt. Informanten önskar att någon skulle ha mer direkt sagt åt henne att hennes rusmedelsanvändning är problematisk och motivera varför det verkar vara så. Hon beskriver hennes upplevelse närmare såhär:

”No jos se ihminen [nuori] tulee tänne näin ja sanoo, et no emmä nyt tiedä onks se niin paha, niin olis hyvä et se toinen [työntekijä] ehkä sanois. Et siihen eri tilanteen, et missä on näkynyt et se on paha tai ja näin, ja vähän näyttäis toiselle, et miten ne asiat oikeesti on. Koska ihminen on aina siin silloin ku käyttää päihteitä ni niitten päihteitten puolesta ja sä työnnät ne huonot asiat pois siitä. Ne on vähän ku on rakastunu ni sä työnnät pois ni siit ihmisesti saat pois ne, samallai saa siit aineest ne huonot veke. Ni et sitä vois ehkä painottaa.”

Ungdomen i fråga kommer fram med att hon skulle ha önskat att personalen vid ungdomsstationen skulle starkare ha betonat hennes problematiska relation till rusmedel. Gränsen mellan betoning och fördömning och stämpling kan dock anses vara liten och osynlig. Genom reflektion och reflekterande diskussion kan ungdomar dock själv nå ökad förståelse för sin situation utan att uppleva stämpling eller kategorisering genom att personalen skulle i vården betona och lyfta fram problemet som ungdomen har. Som det redan tidigare framkom hade en ungdom upplevt att personalen starkt betonade problemen i relation till rusmedel, vilket uppfattades som negativt av ungdomen.

Sammanfattningsvis kunde man konstatera att relationen mellan ungdomen och egna arbetaren är en central del av vården ur ungdomarnas synvinkel. En god relation gör det för ungdomarna möjligt att tala om de saker som är viktiga för dem. Det är betydelsefullt att bli hörd och sedd som den person man är och att man inte blir fördömd över handlingar eller val man gjort. Genom en god och ärlig relation till arbetaren kan ungdomarna tala om de saker som är relevanta och viktiga för dem själv, vilket anses vara centralt med tanke på vården. Ungdomarna förväntar sig ett reflekterande vårdförhållande, där personalen vid ungdomsstationen kan erbjuda dem en synvinkel som de inte själv har. Reflektionen möjliggör för ungdomarna ett annorlunda perspektiv på sin situation, sina möjligheter och sina problem, vilket har föra dem närmare deras målsättning.

4.3 UTVECKLINGSFÖRSLAG

Ungdomarna som deltog i undersökningen var i stort sätt mycket nöjda med vården som de blivit erbjudna. Vården uppfattades av många som mångsidig och flexibel. Två ungdomar lyfter dock fram att det finns stora utvecklingsbehov i hela missbrukarvården i Finland samt internationellt i och med att andelen lyckade vårdprocesser är låg. Förändringsbehov lyfts fram även i relation till negativa samhällsattityder mot missbrukare som enligt en ungdom leder till att människor har svårt att vara ärliga för sig själv om sina problem, vilket hindrar dem från att söka sig till vård. I detta kapitel kommer jag att närmare granska utvecklingsbehov som framkom i undersökningen. Utvecklingsbehoven kopplades till yttre aspekter, reklameringen av vården samt vårdens innehåll.

4.3.1 Utrymmen

Utrymmena vid ungdomsstationen upplevdes som hemtrevliga, vilken av en del ungdomars upplevelse bidrog till att de kunde vara avslappnade vid ungdomsstationen. En ungdom kommer fram med att de yttre aspekterna av vårdstället i stort påverkar viljan att fortsätta vården. Kliniska, anstaltlika utrymmen ansågs av ungdomarna vara otrevliga. En ungdom lyfte fram att det ibland för henne känns förtretligt att sitta i aulan, ifall där samtidigt finns mycket människor.

En del ungdomar lyfte fram det som positivt att det finns ett lopptorg samt vatten att dricka i aulan. Det att man i samband med öron akupunkturen erbjuds te upplevdes såväl som positivt. Vattnet önskades att kunde vara kallt. En ung konstaterar att små saker är trevliga, och föreslår följande:

”Semmonen vois olla aika kiva, jos joskus ois jotain hedelmii tai jotain tarjolla, tai jotain semmosta. Joku sellanen, se oli aina akupunktiossa tosi kiva, ku oli se tee, et sai ottaa sitä nii... Jotenkin semmoset pienet jutut ni ne on tosi kivoja”

4.3.2 Marknadsföring

Resultatet tyder på att ungdomarna upplevde marknadsföringen av ungdomsstationens verksamhet delvis som bristfällig. Flera ungdomar kom fram med att de inte fått information över ungdomsstationen från någon annan instans, än den som berättat för dem om ungdomsstationen, vilket lett till att de sökt sig dit. Marknadsföringen kunde enligt ungdomarna ske via skolor, socialbyråer, arbetskraftsbyrån, hälsocentralen och sociala median. En ungdom föreslår att reklameringen kunde ske t.ex. i samband med händelser i Helsingfors, där mycket ungdomar rör

sig, t.ex. allmänna tillställningar eller festivaler. Hon föreslår att Helsingfors ungdomsstation kunde i samband med någon händelse ha ett eget stand, för att få synlighet bland ungdomar.

Ungdomarna konstaterar att det vore bra med mera reklam över att det finns särskild missbrukarvård för unga vilket alla inte vet. En ung beskriver att många unga har felaktiga uppfattningar om missbrukarvård för ungdomar, vilket kan leda till att de inte söker sig till vården. Enligt tidigare forskning av bland annat Menfors (2012) och Lepistö (2005) bör unga vuxna ses som en särskild grupp människor som är under utveckling. På basis av detta kan man konstatera att det kan vara betydelsefullt för ungdomar som tar del av vården att vården är specificerad på just ungdomars behov. Hon beskriver detta enligt följande:

”Tietysti tätä vois tiedottaa niinku enemmän nuorille, koska huomaa niinku et mitä mulki niinku ystävii ni niinku ennakkokäsitykset tästä on ni ne kuvittelee et tä just on semmost AA meininkii, tyliin niinku jotain uskovaista tai hirveätä kritikkii tai jotain niinku et tällast niinku negatiivista palveluu niin sanotusti, et ei tää oo sellanen paikka... Kyllähän A-klinikat tietää kaikki, mut emmä esimerkiks tienny, et tää on tällanen nuorisopuoli niinku alle 25-vuotiaille”

En ung lyfte även fram att det vore viktigt att berätta mera om innehållet i vården vid Helsingfors ungdomsstation t.ex. på ungdomsstationens hemsidor. Det upplevdes som viktigt att lyfta fram att man kan komma till ungdomsstationen även för att behandla anhörigas missbruksproblem och att det inte finns något krav på graden av problem för att få ta del av vården. En ungdom lyfter fram att flera ungdomar tror att vården endast baserar sig på drogtestning, vilket enligt henne ger en negativ bild av vården. Hon påpekar att man i samband med annonsering av verksamheten borde lyfta fram de terapeutiska tjänsterna som erbjuds vid ungdomsstationen. Även det att det finns läkartjänster och att alla tjänster är avgiftsfria upplevs av flera ungdomar viktiga att annonsera om. Även vårdens fokus på andra livsområden, än rusmedelsanvändningen lyftes fram som centralt i reklameringen av ungdomsstationen.

Flera av ungdomarna kommer även fram med att de själv berättat för sina kompisar och ungdomsstationens verksamhet, vilket också kan anses vara en viktig kanal för att dela information om verksamheten.

4.3.3 Vårdens innehåll

Flera ungdomar hade svårt att komma fram med konkreta förändringsförslag i relation till själva vården vid ungdomsstationen. I intervjusituationen konstaterade n ungdom att vårdformen som erbjuds endera fungerar, eller så gör den inte det då hon blev frågad hur vården kunde utvecklas så

att ungdomar bättre kunde ha nytta av vården. På basis av resultatet kan man konstatera att det för en del ungdomar är viktigt att vården är fokuserad på att besvara behovet av en särskild grupp människor, men vissa specifika svårigheter. En ung uttrycker sig enligt följande:

”Ei mun mielest jokaista voi miellyttää. Et ei tää semmonenkaan voi olla, et joka juttuu hoidetaan, eikä mitään kunnolla”

Verksamheten uppfattades av största delen av ungdomarna som flexibel och mångsidig som den är. Personliga vårdkontakterna uppfattades huvudsakligen som mest betydelsefulla bland informanterna, trots att en del av ungdomarna även deltagit i familjearbete vid ungdomsstationen. En ung lyfter fram att hon har en negativ erfarenhet av familjearbete vid ungdomsstationen. Mötena tillsammans med föräldrarna resulterade i att ungdomen inte kunde berätta ärligt om sin situation i och med att sanningen skulle ha oroat föräldrarna för mycket. Hon lyfter fram att familjeträffarna baserade sig långt på genomgång av regler hemma, vilket enligt ungdomen inte förde deras situation framåt. Informanten önskar att familjeträffarna vid ungdomsstationen kunde basera sig mera på dialogiska samtalsmetoder, där familjen kunde lära sig att lyssna till varandra och kommunicera bättre.

En ung kom fram med en önskan att hon genom ungdomsstationsverksamheten kunde ha fått stöd för att börja någon hobby eller söka sig till någon verksamhet där även andra ungdomar i samma ålder vistas. Informanten berättar att det för henne skulle ha varit viktigt att någon skulle ha varit intresserad över att hjälpa henne hitta sin egen grej och att hon skulle ha fått stöd till att ta del av sådan verksamhet. Personen lyfter även fram att personalen i större grad kunde hänvisa klienter till referensgrupper/kamratgrupper som ungdomar kunde ta del av. En annan ung lyfter fram att det vore trevligt om ungdomsstationen skulle i större grad ordna evenemang för klienterna utanför vården. Informanten i fråga visste om att ungdomsstationen någon gång ordnat utflykter till muser etc. för ungdomar som deltar i gruppterapi vid ungdomsstationen. Hon konstaterar att möjligheten till att delta i sådan verksamhet kunde vara trevlig för många klienter i och med att flera av dem enligt hennes förståelse är arbetslösa och *”makaakaan kotona”*. Resultatet visar alltså på att ungdomarna i någon utsträckning önskar stöd från ungdomsstationen till verksamhet utanför vården, trots att de i stort konstaterar att själva vården är bra att behålla vid ungdomsstationen.

Mötena vid ungdomsstationen anses bland ungdomarna bidra till att de har skapat rutiner och har ärenden som de bör sköta, vilket uppfattas vara till nytta. Några ungdomar önskar att de kunna få stöd utanför ungdomsstationen, t.ex. som har med boende att göra. Flera av ungdomarna som önskade tjänster av detta slag hade en uppfattning om att de redan vid behov kunde få hjälp i sådana

saker. Ungdomarna lyfte även fram att det är betydelsefullt att personalen vid ungdomsstationen kan berätta för dem om tjänster som finns tillgängliga utanför ungdomsstationen, som de kunde ha nytta av.

En del ungdomar önskar att vårdträffarna vid ungdomsstationen även skulle ge dem verktyg att behandla sina svårigheter utöver de överenskomna tiderna. En ung önskar bland annat att personalen kunde handleda ungdomarna till självreflekterande övningar som skulle stöda dem i deras vårdprocess. Informanten önskar även att personalen kunde ge tips över böcker och filmer som kunde stöda ungdomen i sin process.

En del av ungdomarna lyfter fram att personalen vid ungdomsstationen är ibland mycket upptagna, vilket kan leda till att det kan vara svårt att hitta gemensamma tider att passa. En ung lyfter fram att hon hittills haft lätt att få tider i och med att hon är arbetslös och kan komma vilken tid på dygnet som helst, men konstaterar att hon är fundersam över hur detta skulle lyckas, ifall hon kommer in i arbetslivet som planerat. Det framkommer även önskemål över att kunna få en fast tid till sin egen arbetare, vilket skulle stöda ungdomarna till att skapa rutiner i sin vardag. Problemet att hitta gemensamma tider med personalen framkommer även i relation till läkarna. En ung lyfter fram att det skulle finnas behov av flera läkare till ungdomsstationen, vilket skulle öka möjligheten att få tid till läkare. Personen i fråga hade en erfarenhet att det kan vara svårt att få läkartider på snabb tidtabell, vilket betyder att man ibland hamnat vänta flera veckor. Korta väntetider stiger överlag i resultatet fram som viktiga för ungdomarna. En ungdom konstaterar att möjligast kort väntetid skulle vara bra, gärna t.o.m. redan nästa dag från att man tagit kontakt. Korta väntetiden bidrar enligt ungdomarna till att de har lättare att komma på tiden som de fått och minskar på risken av att de avbokar tiden.

Utöver den korta väntetiden lyfter flera ungdomar fram tillräckligt långa vårdtider som viktigt. En ungdom kommer även fram med att hon upplever att vården kunde vara tätare och att personalen kunde satsa mera på klienterna. Informanten lyfter fram detta som betydelsefullt, för att ungdomen skall kunna öppna sig och berätta om sina saker för sin arbetare. Å andra sidan påpekar hon att det är viktigt att personalen ger ungdomarna utrymme att komma halvvägs emot, istället för att direkt köra på med vården. En annan ungdom lyfter fram att det skulle vara viktigt att på förhand fundera vilken anställd som skulle vara passlig för vilken klient, utgående från klientens behov och personalen specialkunnande. Även önskemål över vidare terapiutbud framkom i en av intervjuerna. En ung önskar att övre åldersgränsen kunde höjas från den nuvarande 23 års gräns.

5 DISKUSSION

Syftet med denna undersökning var att granska hur ungdomarna vid Helsingfors ungdomsstation beskriver sin aktuella livssituation och relation till rusmedel samt att få kunskap om vad de upplever som viktigt i vården och vad de skulle vilja att skulle vidare utvecklas. Resultatet tyder på att upplevelserna över vården var rätt så lika bland informanterna, trots att variationen i deras aktuella livssituation och problem var stor. Resultatet har sannolikt påverkats av att informanterna som deltog i undersökningen hade själv valt att fortsätta gå på ungdomsstationen i och med att de upplevt nytta av vården. De ungdomar som däremot inte har upplevt vården som bra har med stor sannolikhet slutat gå på ungdomsstationen. De ungdomar som har varit mycket missnöjda med vården har därmed inte kunnat nås i undersökningen.

Jag upplever att jag lyckats besvara mina forskningsfrågor. Informanterna som deltog i undersökningen var i varierande livssituationer och hade olika uppfattningar om sin relation till rusmedel. Jag upplever även att jag med hjälp av mitt material har kunnat beskriva vad ungdomarna som deltog i undersökningen upplever som centralt och viktigt i vården vid ungdomsstationen. I och med att informanterna, trots sina olika livssituationer lyfte liknande faktorer fram som betydelsefulla upplever jag att resultatet är värdefullt, trots att det baserar sig på ett fåtal ungdomars åsikter. Däremot skulle jag ha önskat att flera ungdomar skulle ha lyft fram aspekter som de är missnöjda med i vården, vilket kunde ha bättre möjliggjort en utveckling av ungdomsstationens verksamhet, enligt andan i praktikforskning.

Trots de positiva upplevelserna över vården kom informanterna även fram med konkreta förändringsförslag för att förbättra vården vid ungdomsstationen. Personalen vid ungdomsstationen hade under början av våren 2013 haft utvecklingsdagar för att fundera på hur verksamheten vid ungdomsstationen kunde utvecklas till att bättre motsvara de behov som finns hos den delvis förändrade klientgruppen. Genom denna undersökning kan personalen även få kunskap om vad en liten del av ungdomarna upplever att bör utvecklas och vad som redan anses vara fungerande.

Utförandet av undersökningen var mycket givande. Ungdomarna som deltog i undersökningen verkade positivt inställda till mig som studerande och berättade att de gärna vill dela med sig sina åsikter om ungdomsstationens verksamhet. Jag upplevde att intervjuerna var mycket givande och gav mig mycket nyttig kunskap om klientarbete och bemötande inom socialt arbete.

Resultaten av undersökningen presenterades på ett personalmöte vid ungdomsstationen i början av september 2013. Personalen konstaterade att de kan känna igen verksamheten på basis av

ungdomarnas beskrivningar. Personalen verkade även vara nöjda över ungdomarnas förmåga att uttrycka sig och beskriva de faktorer i vården som de uppfattar som betydelsefulla. Presentationen väckte diskussion om hur verksamheten skulle kunna utvecklas så att de faktorer som ungdomarna lyfte fram som viktiga kunde förstärkas i vården. Diskussion väcktes även om hur personalen kunde bemöta ungdomarna och få dem att uppleva att de blivit sedda och hörda, trots att personalens och ungdomens syn om vårdens innehåll i relation till bland annat läkemedelsbehandling kan skilja åt. Ur personalens synvinkel finns en skillnad i upplevelsen av att bli hörd och i att personalen gör som klienten vill.

Överlag kan jag konstatera att denna praktikforskning ur min synvinkel var lyckad. Jag har själv upplevt processen som givande och den har ökat min förståelse för faktorer som ur klienters synvinkel kan uppfattas som viktiga inom socialt arbete. Jag är även glad över hur personalen och ledningen vid ungdomsstationen tog emot resultaten och över diskussionen som väcktes bland personalen i samband med presentationen av denna praktikforskning.

KÄLLOR

Aapola Sinikka & Ketokivi Kaisa (2005) Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa i Aapola Sinikka & Ketokivi Kaisa (toim.) Polkuja ja poikkeamia – aikuisuutta etsimässä.

Nuorisotutkimusseura: Helsinki

Alborn Sven-Erik & Fahlke Claudia (2012) Riskperioder för missbruk – från barndom till ålderdom i Fahlke, Claudia (red): Handbok i missbrukspsykologi – teori och tillämpning. Malmö: Liber AB.

A-klinikkasäätio (2008) Hämtat 27.11 2012. Tillgänglig: <http://www.a-klinikka.fi/a-klinikkasaatio>.

Denscombe, Martyn (2009) Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Lund: Studentlitteratur.

Esiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena (2009) Metodpraktikan – Konsten av att studera samhälle, individ och marknad. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Helsingin kaupunki (2013) Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus - Perhe- ja sosiaalipalvelut- Nuorten palvelut. Hämtad 17.2.2013. Tillgänglig: <http://www.hel.fi/hki/sote/fi/Perhe+ja+sosiaalipalvelut/nuoret>.

Helsingin nuorisoyhteisö: Nuorisoyhteisön toiminta. Hämtad 28.11 2012. Tillgänglig på: <http://www.a-klinikka.fi/helsinginnuorisoyhteiso/esittely.htm>.

Hipp Tiia & Kivistö Jaana (2009) Nuorisososiaalitoimintaa päihdearviointilaitoksessa i Raitakari, Suvi & Virokannas Elina: Nuorisotyön ja sosiaalitoiminnan jaettavat kentät – puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura / Julkaisuja 96.

Julkunen Ilse (2000) Knowledge-Production Processes in Practice Research - Outcomes and Critical Elements i Social Work and Society international online journal, Vol 9, No 1.

Kuula Arja (2006) Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kvale Steinar & Brinkmann Svend (2009) Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

Lag om missbrukarvård (17.1.1986/41).

Lepistö Jaana (2005) Nuorten päihdehäiriöiden hoito i Raitasalo Kirsimarja TOMMI 2005 – alkoholi ja huumeetutkimuksen vuosikirja. Helsinki: Alkoholi- ja huumeetutkijain seura ry.

Lönnqvist Jouko & Marttunen Mauri (2001) Nuorten päihdeongelmien hoito. Lääketieteellinen aikakauslehti Duodekim 2001;117 (15):1585-1590

Menfors Magnus (2012) Att möta och samtala med ungdomar som missbrukar i i Fahlke, Claudia (red): Handbok i missbrukspsykologi – teori och tillämpning. Malmö: Liber AB.

Murto Lasse (2000) Esipuhe i Meitä on moneen junaan – Juhlakirja 30-vuotiaalle nuorisoasemalle. A-klinikkasäätiö.

Mäkelä, Matti, Nieminen, Jarmo & Törmä, Sinikka (2005). Hoito- ja palvelujärjestelmän kynnykset päihdeongelmaisen kannalta. Sosiaalialan kehittämishanke, STM.

Partanen Airi, Moring Juha, Nordling Esa, Bergman Viveca (toim.) (2010). Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015Suunnitelmasta toimeenpanoon vuonna 2009, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki: Yliopistopaino.

Pohjola Anneli (2009) Nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnoilla i Raitakari Suvi & Virokannas Elina: Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät – puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosta / Nuorisotutkimusseura / Julkaisuja 96.

Saurama, Erja & Julkunen, Ilse 2009: Lähestymistapana käytäntötutkimus i Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja 2009: Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-kustannus.

Terävä Riikka (2000) Helposti hoitoon: Helsingin nuorisoaseman päivystysvastaanotto i Juhlakirja 30-vuotiaalle nuorisoasemalle. A-klinikkasäätiö.

Väyrynen Sanna (2007) Usvametsän neidot, tutkimus nuorten naisten elämästä huume kuvioissa. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta: Akateeminen väitöskirja.

BILAGOR

1 Statistik

Tabell 1 Hur ungdomarna har kommit till ungdomsstationen 2010 och 2011 (antal)

	2010	2011
Eget initiativ	107	123
Familj / Föräldrar	121	100
Barnskyddet	75	81
Skola	22	29
Annan socialtjänst	23	25
Hälsovård	38	47
Polis	10	6
Annan missbruksvård	22	26
Arbetsgivare	1	1
Övrig	9	40

Tabell 2 Orsaken till att man sökt vård vid Helsingfors ungdomsstation 2009–2011 (antal)

	2009	2010	2011
Narkotikamissbruk	213	142	185
Alkoholmissbruk	141	107	121
Blandmissbruk	31	21	40
Spelberoende	21	13	31
Missbruk av medicin	3	5	5
Närståendes beroendeproblem	40	40	96

2 Följebrev för klienter

Hei.

Olen Jonna Rämö ja opiskelen sosiaalityötä Helsingin yliopistolla. Kirjoitan parhaillaan käytännöntutkimusta sekä Pro Gradu tutkimusta nuorten aikuisten päihteidenkäyttäjien hoidon sisällöstä ja perusteista Helsingin nuorisoasemalla. Tutkimuksen kohderyhmä 18–24 -vuotiaat nuoret, jotka ovat hakeutuneet nuorisoasemalle oman päihteidenkäytön vuoksi.

Haluan tutkimuksillani selvittää mihin hoito nuorisoasemalla perustuu ja mitä se pitää sisällään. Olen myös kiinnostunut tietämään, mikä hoidossa on erityisen tärkeää. Lisäksi toivon saavani tietoa siitä, miten palveluita voisi kehittää niin, että ne vastaisivat paremmin nuorten tarpeita.

Tutkimusaineistoni perustuu sekä työntekijöiden, että nuorten mielipiteisiin yllämainituista asioita. Nuorten mielipide omasta hoidostaan on erittäin tärkeä asia, jonka vuoksi osallistumisesi olisi tutkimuksen kannalta erittäin tärkeä osa.

Tutkimukseen tekemäni haastattelut ovat täysin luottamuksellista, nimettömiä ja vapaaehtoista. Haastattelut tulevat vain omaan tutkimuskäyttööni. Materiaali käsitellään niin, etteivät vastaajat ole tunnistettavissa tutkimuksessa.

Mikäli haastattelun tekeminen sopii sinulle, voit jättää minulle yhteystietosi oheiselle lomakkeelle ja sulkea sen kirjekuoreen, jonka voit antaa työntekijällesi tai vastaanottoon. Olen sinuun yhteydessä, jotta voimme sopia haastattelun ajankohdasta.

Ystävällisin terveisin

Jonna Rämö

Sosiaalityön opiskelija

3 Kontaktuppgifter för deltagande i intervju

Yhteystiedot haastattelun sopimista varten.

Sosiaalityön opiskelija Jonna Rämö voi ottaa minuun yhteyttä mahdollisen haastatteluajan sopimiseksi.

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

4 Informerat samtycke

Suostumuslomake

Suostun haastateltavaksi tutkimukseen. Tutkimus käsittelee henkilökunnan ja nuorten aikuisten päihteidenkäyttäjien kokemuksia ja näkemyksiä hoidon sisällöstä ja perusteista Helsingin nuorisoasemalla, sekä heidän kehittämistoiveitaan hoitoon liittyen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Haastattelulla saatua materiaalia voidaan käyttää opiskelijan käytännöntutkimuksessa sekä Pro Gradu tutkimuksessa kyseiseen teemaan liittyen. Kummatkin tutkimukset liittyvät Helsingin yliopiston alaisiin sosiaalityön opintoihin. Materiaalia voidaan käyttää niin, ettei yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa. Haastateltavalla on oikeus halutessaan keskeyttää haastattelu. Haastattelu nauhoitetaan ja nauhat tuhotaan tutkimuksen valmistuessa.

Haastattelun suorittaa sosiaalityön opiskelija Jonna Rämö.

Aika, Paikka

Allekirjoitus

5 Intervjuguide

Teemahaastattelurunko

Nuorten kokemuksia ja käsityksiä hoidosta Helsingin Nuorisoasemalla

Informaation tutkimuksesta

- Tutkimuksen tarkoitus
- Haastattelun rakenne
- Tulosten käyttö
- Luottamuksellisuus ja haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuus, suostumuslomake

Haastateltavan taustatiedot

- Ikä ja elämäntilanne (esim. sosioekonominen asema, päihteidenkäytön tila hoitoon hakeuduttaessa sekä nykytila)
- Tulosityy nuorisoasemalle, hoidon pituus sekä ohjautuminen palveluiden piiriin

Kokemukset ja näkemykset nuorisoaseman toiminnasta

- Mitä oma hoito nuorisoasemalla on pitänyt sisällään?
- Mitä hoitomuotoja on tarjottu?
- Mitä hoitomuotoja tiedät nuorisoasemalla olevan omien hoitomuotojen lisäksi?
- Miten koit ensimmäisen käyntisi nuorisoasemalla?
- Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että halusit jatkaa käyntejä nuorisoasemalla?
- Mikä käynneissä on ollut erityisen tärkeää tai merkityksellistä sinulle?

Odotuksia ja kehittämisohdotuksia

- Mitä odotuksia sinulla on ollut hoitoa kohtaan
- Miten haluaisit kehittää nuorisoaseman toiminnassa, mitä toivoisit olevan tarjolla, jota nyt ei ole
- Miten palveluita voitaisiin muuttaa niin, että nuorisoasemalle ohjautuisi enemmän nuoria ja jotta he haluaisivat jatkaa asiointia nuorisoasemalla?